NUMMER 52 DONDERDAG 30 DECEMBER 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

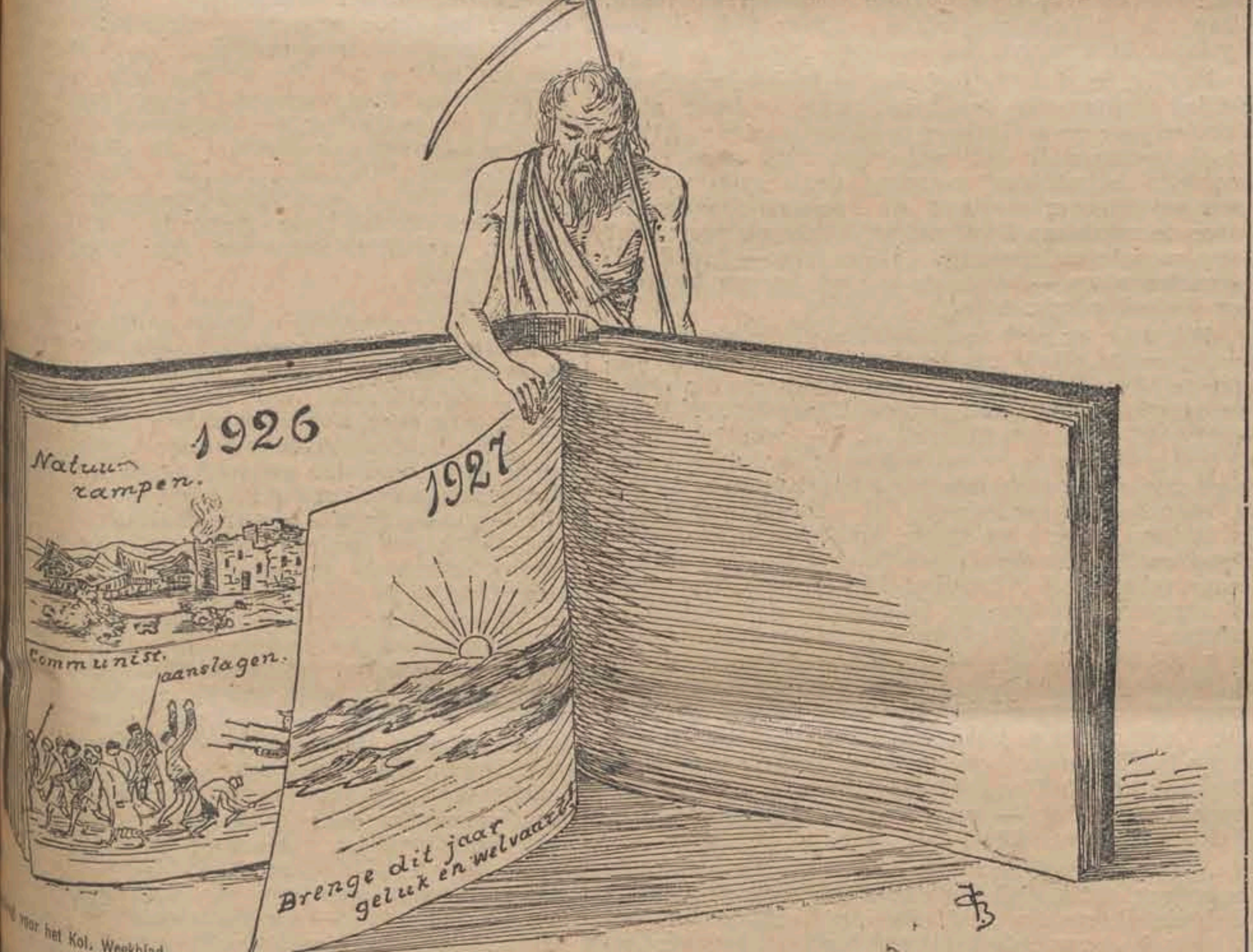
„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Bij de wisseling des Jaars.

Teekening voor het Kol. Weekblad.

„......dat deze landen en de groote
„Gewesten van Overzee, hoezeer door
„wijde wateren gescheiden, in voor-
„en tegenspoed, in werken en streven,
„één zijn en " blijven".

Deze Koninklijke wensch, geuit op den gedenkwaardigen dag van den 9den October 1926, toen het Koloniaal Paleis aan de Mauritskade te Amsterdam werd geopend, moge tegen den Oudejaarsavond worden herhaald; moge vooral bij dézen Oudejaarsavond worden herhaald; van de noodzakelijkheid dat Nederland en zijne Koloniën, in voor- en tegenspoed, in werken en streven, één zijn en één blijven moeten wij ten allen tijde doordrongen zijn, zeker, — maar op den drempel van het jaar 1927 worde het woord van onze Koningin nog eens herhaald; duidelijk en helder en — bovenal! — luid; opdat het daarginder en hier nog eens opnieuw worde gehoord.... en worde verstaan!

De kroniekschrijver, die geroepen wordt de voornaamste feiten en gebeurtenissen op Nederlandsch Koloniaal gebied op het laatst van 1926

onder de aandacht te brengen, zou met den bekenden Duitschen dichter kunnen zeggen:

„Und wo du greiffst, dat ist es int'ressant",

ware het niet dat de Nederlandsche Koloniale Geschiedenis van 1926 méér is dan „interessant"; het jaar 1926 hee[ft] laten we den moed hebben het te erkennen, ons [le]ssen geleerd; harde lessen; want, wat onze Oost-Indische koloniën betreft, daar zijn de stormen gekomen en zij hebben gewaaid; zij hebben getracht de eikeboomen van het Nederlandsche gezag te ontwortelen; daar zijn verder de natuurelementen geweest, om te toonen tot welke verwoestingen zij in staat zijn; daar zijn menschen geweest, die de namen „Soeban Ajam" en „Poeloe Mandi"... stinkende gemaakt hebben; en, tenslotte was er ginds en hier de Dood, die zijn offers vroeg en die in het afgeloopen jaar met niemand minder tevreden was dan met on[ze]n Voorzitter...

Inderdaad; daar is véél te her[de]nken; daar is véél in herinnering te brengen; de kroniekschrijver heeft, onder het opschrift: Bij de wisseling des Jaars" stof te over... — maar zijn vluchtig overzicht zal hoofdzakelijk staan „in den mineurtoon" — en zijn jubelklanken zullen *niet* vele zijn!

We zullen het „chronologe" in ons jaaroverzicht laten voor wat het is: we willen liever de sterk sprekende fe[it]en naar voren brengen... en dan ruischen nog [in] onze ooren de stormen waarvan wij zooeven reeds gewaagden. Onze lezers weten — en het is reeds zoovele malen in de kolommen van het Weekblad herhaald en bewezen: „Oost en West" is géén *politieke* vereeniging — en dit standpunt is immer het juiste gebleken. Alleen maar: tegen *verderfelijke* politiek nemen wij stelling — en zullen wij stelling *blijven* nemen. Wanneer er een „politiek wil gaan heerschen, welker einddoel is gericht op de omverwerping van het Nederlandsche gezag in onze Koloniën; wanneer die „politiek" slechts beoogt de welbewuste vernietiging van hetgeen stoere werkers en harde strijders in het belang van Nederlandsch-Indië tot stand brachten, *dàn* bekennen wij kleur! *Dàn* stemmen wij tegen. Dan zijn *wij* een andere, een betere politiek toegedaan! Dan zeggen wij hard-op: *„Neen!"*

Er zijn, in verband met de laatste gebeurtenissen in het Bantamsche tegen het einde van het afgeloopen jaar zoowel als in verband met de Atjehgebeurtenissen in het begin van 1926 namen genoemd; „schuldigen" aangewezen; er zijn vonnissen geveld over mannen als Fock en De Graeff; over de ministers De Graaf en Koningsberger; over nog zoovele anderen. Het „j'accuse"! — breed uitgemeten soms — vulde de kolommen van Indische en Nederlandsche pers.

Wij doen er niet aan mede; aan *ons* slechts het recht en de plicht om te *constateeren;* om de *feiten* te laten spreken — en, op grond van die *feiten* te zeggen: „Nederland, let op U saeck"... Want „ethisch" en „n[i]et-ethisch"... — what 's in a Name! — mogen er op rekenen: er dreigt, ten opzichte van onze Nederlandsche Koloniën in het Oosten: *periculum in mora!* En Ministers en Landvoogden, hoogere en lagere ambtenaren in Nederland en in Nederlandsch-Indië hebben met dit gevaar rekening te houden. Het woord van onze Koningin: „In voor- en tegenspoed; in werken en streven één" blijve het *wachtwoord!*

Voor ons bestaat geen enkele reden — en we hebben heelemaal er geen behoefte aan het bestuur over Nederlandsch-Indië te geven in handen van het Communisme; wij kennen àndere, bétere wegen voor Indië, om tot hoogere ontwikkeling te komen! Moskou of 's-Gravenhage? *Onze* keuze is gemaakt!.... Oók — en vooral! — tegen den Oudejaarsavond van 1926!

„Gerechtigheid verhoogt een volk" heeft de oude schrijver gezegd. Er zal, ook ten aanzien van de onheilstichters in het Bantamsche en in het Atjehsche, gerechtigheid geschieden! En *die* gerechtigheid zal ook het volk van Nederlandsch-Indië verhoogen.

In hoeverre de Atjeh-gebeurtenissen in 1926 het gevolg geweest zijn van het communistische gestook, worde hier niet beoordeeld; feit is, dat sinds jaren dit gewest niet zóó van zich heeft doen spreken als gedurende 1926. De onlusten, ingezet den 8sten April met een overval, waarbij kapitein Paris met een vijftal marechaussees het leven moesten laten, hebben gedurende die en de volgende maanden meer of minder luid van zich doen spreken; men kan moeilijk den indruk ontgaan dat het immer woelt en mokt in het Atjehsche; met doening zijn de berichten hier ontvangen dat [nie]mand minder dan de Landvoogd persoonlijk binnenkort van de toestanden in het veelbespr[oken] Gewest zal gaan overtuigen en, al zal ook dat b[ezoek] bezoek niet dadelijk het einde brengen van de [woe]lingen in Atjeh, het zal ongetwijfeld gunstige [ge]volgen achter kunnen laten.

De natuur-elementen, we schreven het [reeds], hebben zich gedurende 1926 eveneens [gevoelen] laten gelden. Moesten wij reeds in het beg[in van] het afgeloopen jaar berichten vernemen [over] aardschuivingen in het Midden van Zuid-Su[matra], en bracht de maand April voor het Padangsche een geweldige overstrooming met zich, met ontr[oering] heeft ons land en heeft de geheele wereld m[oeten] vernemen hoe op den 28sten Juni een aardb[eving] West-Sumatra heeft geteisterd; de elkaar in dagen met verbijsterende stiptheid opvolg[ende] telegrammen brachten steeds nieuwe rampen, steeds meer dooden en met steeds gr[ootere] schade... — en eerst toen die reeks van be[richten] ten half Juli een einde had genomen, kon [het] lugubere resultaat van honderden dooden; [dui]zenden daklozen en millioenen guldens s[chade] worden vermeld.

In die dagen echter is weer eens getoond h[oe] ten opzichte van het verleenen van steun in [Kolo]niën en Moederland als het ware een wisselwe[rking] bestaat. Het bekende Smeroe-fonds, dat in [een] zevental giften voor de slachtoffers van den N[eder]landschen watersnood van 1925 een bedrag [van] bijna twee-en-een-halve ton gouds naar Hol[land] zond, werd zooal niet overtroffen, dan toch [ten] nauwste geëvenaard met den stroom van giften, [die] het Moederland, in verband met de ramp in W[est-] Sumatra, naar Indië kon laten vloeien.

Ook in ander opzicht bracht Sumatra en [met] name Midden Sumatra, ons eene teleurstelling, gelukkig echter met minder ernstige gevolgen. Immers, de Nederlandsche wetenschap[pelijke] expeditie, uitgezonden naar dit deel van ons[e Kolo]niën, moest in het begin van 1926 ervaren [dat de] natuur ook haar ongunstig zou zijn: de po[gingen] om de zeldzame zonsverduistering dienstbaar [te] kunnen maken aan de wetenschap, moesten [als] volkomen mislukt worden gerapporteerd.

Terloops moge ook even gewezen worden op [de] wetenschappelijke expedities op Borneo en Nieuw-Guinea. De eerste een zuiver Nederlandsche en de tweede in oorspronkelijken opzet een A[meri]kaansche, doch later geworden een Ame[rikaansch-] Nederl. expeditie, waarover nog al critisch [werd] geschreven.

Op het terrein van de hooge politiek kan in mindere mate van een veelbewogen jaar word[en ge]sproken. Het aftreden van Mr. D. Fock en h[et op]treden van Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff als [Land]voogd over onze Koloniën in het Oosten, bra[cht] de gebruikelijke ceremoniën met zich; één [in]snede in de door den nieuwen Onderkoning in [den] Volksraad gehouden redevoering bracht aan[vanke]lijk de gemoederen eenigermate in beweging, [maar] tijd — èn een nadere verklaring van Jh[r.] Graeff hebben de gewenschte nuchtere kalm[te ge]bracht! In den breede is in de Nederlandsche [en] de Indische Pers het regeeringsbeleid van Mr. [Fock] aan beschouwingen onderworpen geweest; w[e] hoeven op een en ander ook niet terug te k[omen,] al moge de overtuiging dat Mr. Fock onder b[uiten]gewoon moeilijke omstandigheden de K[olonie] heeft bestuurd, hier ten volle worden onder[schre]ven. Doch: één belooning mocht Mr. Fock [in het] laatste jaar van zijn bewind ontvangen — [en het] was wel een zeer bizondere en het moet vo[or den] heer Fock wel een zeer aangename belooning [ge]weest zijn: — Mevrouw A. F. Diemont h[eeft] het afgeloopen jaar aan den Landvoogd [haar] hand geschonken — en met een edele [ge]rijker is Mr. Fock den 3den November in Den [Haag] teruggekeerd... Is er, zoo hebben we ons [afge]vraagd, ooit een Landvoogd geweest, die, b[ij zijn] terugkeer in het Moederland op zulk een wi[nst kon] wijzen?

Van den Landvoogd naar den Minister... *a qu'un pas!*

Moesten we in ons vorig jaaroverzicht m[elding] maken van het vertrek van Minister Welter, [ten ge]volg van het besluit onzer Tweede Kamer [om] het Gezantschap bij den Paus — we konden nog slechts vermoeden dat Dr. J. C. Koningsberger hem als bewindvoerder op het Plein in Den

zou opvolgen. Inderdaad heeft Maart deze gebeurtenis gebracht en ongetwijfeld heeft Minister Koningsberger, onder de omstandigheden die het jaar 1926 met zich bracht, de zekerheid bekomen, dat het Ministerschap van Koloniën geen sinecure is! Wie dezer dagen de beraadslagingen in de Tweede Kamer tijdens de behandeling der Indische begrooting heeft bijgewoond, werd daarvan evenzeer overtuigd en, wanneer wij ons, neutraal als wij zijn en blijven, even nog mogen wagen op het terrein van de politiek in onze Tweede Kamer: we behoeven geen sociaal- of vrijzinnig-democraat te zijn om te waardeeren het feit dat Ir. Cramer en Mr. Joekes de belangen van onze Koloniën, zij het ook op *hun* wijze, en naar *hunne* inzichten, naar voren hebben gebracht — en we behoeven de anti-revolutionnaire beginselen niet te zijn toegedaan om te betreuren het feit, dat een man als Dr. Scheurer door ziekte de beraadslagingen niet heeft kunnen bijwonen. *Ons* verheugt bovenal dat àndere feit: nl. dat onze Nederlandsche volksvertegenwoordiging blijkbaar meer en meer aandacht gaat schenken aan de Koloniale belangen en dat elk jaar meer en meer de indolentie van die volksvertegenwoordiging ten aanzien van Nederlandsch-Oost-Indië *verdwijnt.*

In die richting worde voortgegaan! Het besluit van de Indische Regeering, in 1926 genomen, om regenten op 's lands kosten naar Europa te zenden, teneinde het Moederland nader te leeren kennen, werd nòg niet gevolgd door het andere voornemen: om Nederlandsche Kamerleden in de gelegenheid te stellen Indië te bezoeken. Minister Koningsberger heeft zich tegen dit laatste verzet — en Z.E. zal er zijn redenen voor hebben gehad. We herhalen slechts: in de aangegeven richting worde voortgegaan; óók omdat in het afgeloopen jaar door de Koningin gezegd is: dat onze landen en de gewesten van overzee één zullen zijn en één zullen blijven!

Wij hebben nog even te vertoeven op het terrein der hooge politiek... en dan bracht 1926 ons den terugkeer van oud-Minister Welter in den Raad van Ned.-Oost-Indië, van welke plaats hij het vorig jaar tot het Ministerschap geroepen werd!... Ons dunkt: de heer Welter moet toch wel met zeer andere gedachten vervuld, zijn zetel van vroeger weer hebben ingenomen!

Ook in het corps Directeuren der Departementen bracht 1926 wijzigingen; we releveeren de benoeming van den heer J. Hardeman tot Directeur van het Departement van Onderwijs en Eeredienst en de benoeming van den heer C. van den Bussche tot Directeur van het Departement van Financiën, als opvolger van den heer Bodenhausen. — Luitenant-Generaal K. F. E. Gerth van Wijk werd als legercommandant opgevolgd door Gen. Majoor H. L. la Lau.

•

Wat de bestuurshervorming in Indië betreft, met belangstelling worden verdere plannen der Regeering tegemoet gezien; den 9den Juli jl. rapporteerde de Raad van Indië dat de invoering der hervorming voor Oost-Java zal worden uitgesteld in verband met de ervaringen ten dezen opzichte in West-Java ondervinden; verwacht mag worden dat 1927 in dit opzicht vooruitgang brengt.

Uitgesproken werd de meening dat 1927 eveneens zal brengen de oprichting van de Medische Hoogeschool in Batavia en een Christelijk Lyceum te Bandoeng. De Rechtshoogeschool leverde in 1926 goede resultaten en in dit verband moge worden herinnerd aan het feit, dat de bekende vereeniging „Jan Pieterszoon Coen" het z.g. „Deterding-Instituut" in het afgeloopen jaar een aantal leeraren van Nederlandsche H.B.S. en Gymnasia een studiereis naar Indië deed ondernemen, hetgeen ongetwijfeld aan het voorbereidend H.O., zoowel als aan het H.O. in Indië zelve ten goede zal zijn gekomen. Dr. D. A. Rinkes, de leider van het Bureau voor de Volkslectuur in Batavia, is als zoodanig afgetreden en werd opgevolgd door den heer T. J. Lekkerkerker. Niet het optreden van laatstgenoemde, wel het aftreden van Dr. Rinkes is in Indië betreurd!

Wij vermelden voorts het feit, dat de Indische Regeering de voornemens tot het instellen van z.g. „Winstaandeelkassen" heeft laten varen, in ruil waarvoor de cultures hebben besloten uit eigen beweging in beginsel het gewenschte systeem in te voeren; met voldoening mogen we melding maken van de oprichting door een aantal Nederlandsch-Indische Tabakmaatschappijen van een syndicaat dat bedoelt de door de Inlanders gekweekte rubber op te koopen, aan de markt te brengen en te verwerken. Een stukje „industrialisatie van Ned.-

De Gouvernements-Pandhuisdienst vierde in 1926 zijn 25-jarig bestaan. 't Is zeer de vraag of we hier den wensch mogen uitspreken, dat deze instelling ook haar gouden jubileum zal beleven? Men heeft dezen Indischen Pandhuisdienst wel eens genoemd de waardemeter van de armoede of van den rijkdom van het Indonesische volk.

Wat de verbinding van Indië met het Moederland betreft: we herinneren de aankomst in Indië van Nederlandsche onderzee-booten bestemd voor de verdediging onzer Koloniën en aan de door de Ned. Indische Stoomvaartmaatschappijen ondernomen pogingen om te komen tot een verkorting van de reis tusschen beide landen. Wij herinneren evenzeer aan de plannen tot de instelling van een Mail-vliegdienst gevormd door de Vereeniging voor de Luchtvaart in samenwerking met de stoomvaartmaatschappijen en we hoorden van plannen om in 1927 te komen tot een tweede Holland—Indië-vlucht, nu vice-versa, en in een korter tijdsbestek dan dat van Van der Hoop c.s.

En ten slotte, wat Nederlandsch-Indië betreft, 1926 bracht het 75-jarig bestaan van de Billiton Maatschappij op 28 Juni j.l.; het bracht in Tokio het belangrijke Pan Pacific Science Congres, waarin werd besloten in 1929 deze interessante bijeenkomst in Nederlandsch-Indië te houden. De bekende Nederlandsche „operateur" Willy Mullens bezocht Indië, maakte er tal van filmen, beleefde een auto-ongeluk, maar keerde, gelijk een recht filmoperateur betaamt, ongedeerd in Holland terug! Maar dan ook: onze grootste schat in Indië: de Boroboedoer werd in 1926 bedreigd door 'n aantal Amerikaansche kunstliefhebbers, die op heeterdaad betrapt werden met het afbeitelen van enkele der voornaamste en edelste deelen van dezen kunsttempel. Wij waardeeren ondanks dezen aanval op het schoone van onze Koloniën, de activiteit van de overzeesche Yankee's... maar we zijn toch geneigd te zeggen: Zie eerst zèlf Koloniën te krijgen met zulke kunstschatten!......

Dat besloten werd geen communisten in Nederlandsch-Indischen Staatsdienst te nemen beschouwen wij als een welkome maatregel ten einde in ons overzicht over 1926 te geraken tot het „Indië in Nederland".

Want ook over *dit* onderwerp hebben wij, aan den avond van het verstreken jaar, iets te zeggen.

Den 17den Februari hebben Dr. J. C. Koningsberger, Mr. H. A. Galestin en Ir. R. A. A. Fruin het hulde-adres aangeboden aan H. M. de Koningin, naar aanleiding van Haar zilveren Jubileum door den Indischen Volksraad naar Nederland gezonden; de Pangeran Ario Mataram en Ario Soeriodiningrat, afgezanten van Soerakarta en Djogjakarta, hebben evenzeer hun wenschen, namens hun principalen, overgebracht, om dit jaar terug te keeren naar hun Heimat en — komende op minder officieel terrein, heeft de samenkomst van Indische Landbouwtechnici, onlangs te Wageningen gehouden, mede bijgedragen tot de samenbinding van Moederland en Koloniën.

De opening van het Koninklijk Koloniaal Instituut op 9 October j.l. ligt nog te versch in het geheugen om er breedvoerig aan te herinneren; de bij die gelegenheid uitgereikte onderscheidingen hebben wij destijds vermeld, evenals wij melding maakten van de Indische Tentoonstelling te Rotterdam, gehouden van 30 Januari—6 Februari j.l.; van de Indonesische Conferentie te Hardenbroek, 12—15 April; van zoo tal van andere vergaderingen en bijeenkomsten in het belang van onze Koloniën.

De benoeming van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje tot Doctor Honoris Causa van de Universiteit te Parijs moge hier niet worden vergeten. Pastoor Vertenten, bekend en gewaardeerd om zijn arbeid onder de Kaja-Kaja's, vertoeft momenteel hier te lande om belangstelling te vinden voor het zoo onbegrepen „koppensnellende" volk; tal van zendelingen gingen en kwamen, en ook dit jaar hebben de betrokken Zendingsvereenigingen niet tevergeefs een beroep gedaan op de welwillendheid van het Nederlandsche volk.

De Nederlandsche Handelmaatschappij, het grootе lichaam dat onder directie van Dr. C. J. K. van Aalst de relaties op economisch gebied tusschen Nederland en de Koloniën behartigt, opende op 4 October zijn nieuw gebouw te Amsterdam, slechts enkele dagen vóór de openstelling van het Koloniaal Instituut.

• • •

En hiermede meenen wij althans de voornaamste feiten en gebeurtenissen op Nederlandsch-Koloniaal gebied te hebben gereleveerd.

Aan 't einde: Een *oratio pro domo?*

Dan zal ook *die* „oratio" deels in den mineurtoon moeten staan. Want de Vereeniging Oost en West heeft in 1926 haren Voorzitter verloren. Op Woensdag 24 Maart is Mr. W. Sonneveld heengegaan; we hebben hem uitgeleide gedaan met veel weemoed in 't harte. Maar bij het scheiden van 1926 voelen we zijn gemis opnieuw, al zijn we overtuigd in den heer Zuyderhoff een voortreffelijk plaatsvervanger van Mr. Sonneveld te hebben gevonden. Wat Mr. Sonneveld in zijn leven was voor Indië, voor Nederland, voor onze Vereeniging... het is herinnerd bij zijn sterven en we herhalen thans hetgeen reeds eerder gezegd is: *zijn* nagedachtenis zal bij ons in dankbare herinnering blijven.

Het ledental onzer Vereeniging nam niet onbelangrijk toe; de activiteit van de afdeelingen Nijmegen en Arnhem worde hier in 't bijzonder gereleveerd, hoewel ook de andere afdeelingen hunne zeer gewaardeerden en onmisbaren steun verleenden; in Twente werd een nieuwe afdeeling van Oost en West gesticht; ons Informatiebureau heeft ook in het afgeloopen jaar velen tot voorlichting en advies gediend; de arbeid van „Oost en West" strekt zich uit tot een steeds breeder terrein; inderdaad, *hier* is reden tot dankbaarheid.

Mèt het ledental steeg ook het aantal lezers van ons „Koloniaal Weekblad"; we hechten ons-zelf geen medaille op de borst, wanneer we, tegen Oudejaarsavond van 1926 met voldoening kunnen wijzen op het feit dat inhoud en technische samenstelling het aanzien van het Koloniaal Weekblad hebben verbeterd en dat de groote pers zoowel hier als aan de overzijde steeds meer plaats inruimt voor het citeeren en overnemen van onze artikelen. Dat dit succes behalve aan onze vaste medewerkers, goeddeels te danken is aan de velen, die hun welversneden pen ter beschikking van ons blad stelden, behoeft nauwelijks te worden gezegd. Ook dit beteekent, dat wij op den goeden weg zijn. We hopen er op te blijven.

Ook van den arbeid van andere koloniale vereenigingen en instellingen, die de verbreiding van kennis omtrent onze Koloniën tot doel stellen, worde hier met waardeering melding gemaakt. — De literatuur over onze Koloniën werd ook in 1926 verrijkt; we noemen slechts algemeene werken als die van Dr. Gunning, Elout, d'Angoulvant. Wat eerstgenoemde betreft, met groote voldoening mag worden melding gemaakt van het streven van den Amsterdamschen Lyceum-rector om vooral in de jeugdkringen de koloniale kennis van Nederland te vermeerderen. Wij verklappen geen al te groot geheim, wanneer wij thans kunnen meedeelen dat een groot deel der Nederlandsche openbare en bizondere leeszalen en inrichtingen van onderwijs in dit jaar in het bezit kwamen van het bekende Plaatwerk „Nederlandsch-Indië — vruchtdragender propaganda-werk is moeilijk te bedenken — en we weten van nabij hoe Dr. Gunning, na zijn reis door de Overzeesche gewesten, pogingen aanwendt om in *alle* kringen van het Nederlandsche volk Indië te leeren kennen en liefhebben.

We eindigen.

Het jaar 1926 heeft inderdaad ten aanzien van onze Koloniën allerminst onvermengde blijdschap gebracht, en, al weten we ons vrij van pessimisme, toch spreken we hier aan het slot van ons overzicht den wensch uit dat het komende jaar ons Nederlandsch Oost-Indië moge vrijwaren voor politieke woelingen, voor natuurrampen, voor het verlies van menschen, die wij in het belang van land en volk onzer Koloniën zoo slecht kunnen missen.

Een wensch, dien wij van het algemeene overbrengen op het terrein van het persoonlijke leven van al onze lezers, van bestuur en leden onzer Vereeniging, van allen die meewerken aan het groote doel: „deze landen en de groote Gewesten van overzee, hoe zeer door wijde wateren gescheiden, in voor- en tegenspoed, in werken en streven één te doen zijn en één te doen blijven".

NECROLOGIE.

Van de in Indische kringen gedurende 1926 overleden bekende personen noemen wij:

Mr. J. H. Abendanon, Oud-Lid Hooggerechtshof Batavia.
Dr. N. Adriani, Zendingsleeraar te Posso (Celebes).
W. A. Albrecht, Oud-Kapitein O.-I. Leger.
J. A. Almerood, Oud-Kapitein O.-I. Leger.
D. Aubié, Oud-Kapitein O.-I. Leger.
F. C. v. Baer v. Slangenburgh, Gen.-Maj. tit. O.-I. L
Dr. J. H. J. v. Barmen 't Loo, stichter van het He
lingsoord Tosari.
M. H. J. Benjamins, 1e Luit. N.-I. Leger, Sigli.
Jhr. E. J. W. de Beyer, Oud-Kol. N.-O.I. Leger.
W. N. J. Bosboom, Oud-Majoor N.-I. Leger.
Jhr. C. E. M. R. C. van Bose, Gep. Majoor N.-I. L
J. Bosman, Oud-Res. van Besoeki.
F. G. J. Bosschart, Luit.-Kol. O.-I. Leger.
S. Coolsma, Oud-Zendeling Ned. Zend. Vereeniging
Mr. J. Duparc, Oud-Pres. Raad v. Justitie, Soerabaja
J. N. Eikema, gep. havenmeester N.-O.I.
W. Elenbaas, Oud-Hoofd-ingenieur B.O.W.
Mr. C. R. A. Eysvogel, voorz. Landraad, Tegal.
A. Freudenberg, Kapt. O.-I. Leger.
G. Gerlach, Assistent-Res. bij B.B.
L. W. C. Gerlach, Oud-Gen.-Maj. O.-I. Leger.
H. I. Gerritsen, gep. L.-Kol. N.-I. Leger.
Ir. W. B. v. Goor, Oud-Dir. Dep. B.O.W.
Th. A. Grivel, hoofdambtenaar S.S. N.-Indië.
I. Ch. Grootendorst, Oud-Kapt. N.-O.I. Leger.
Dr. F. W. v. Haeften, Kol. Geneesk. Dienst N.-I. L
J. Chr. H. Henke, Oud-Havenmeester N.-O.I.
Mr. S. J. Hirsch, Oud-Vice-Pres. Hooggerechtshof N
J. Hol, Gem. Hoofdambtenaar N.-O.I.
A. F. A. Hooy, gep. Kol O.-I. Leger.
Dr. H. F. R. Hubrecht, Amsterdam.
Mr. J. M. v. d. Jagt, Lid Raad v. Justitie, Semarang
Pater G. Jonckbloet, Oud R.K. Missionaris.
Mej. R. de Joode, Inspectrice Gen. Dienst. W
vreden.
M. Joustra, Archivaris Batak-Instituut.
C. J. J. H. van Kempen, Oud-Kapt. N.-I. Leger.
H. N. Kiliaan, Oud-Contr. B.B. op Java.
C. W. Koenderink, Gezagvoerder S.S. Tjerimai
Rott. Lloyd.
G. A. Koops, Oud-Secr. Wees- en Boedelkamer.
J. G. v. Kooten, Oud-Kol. Ned.-O.I. Leger.
W. A. v. d. Kruk, 1e Luit. O.-I. Leger.
Mr. A. Lens, Oud-Adv. en Proc., Soerabaja.
L. M. Leyh, Oud-Officier N.-O.I. Leger.
J. J. Leys, Oud-Hoofd eener Landbouw-onderneming
Suriname.
H. E. Levert, Pres.-Comm. der Cult. Mij. Pagottan
H. M. Lublink Weddik, Oud-Ass.-Res.
Pastoor F. G. J. E. v. Lith S.J.
Mr. P. Maclaine-Pont, Oud-Adv. en Proc. te Bat
J. J. Meyer, Oud-Ass.-Res. B.B.
C. v. Mens, Oud-Majoor N.-O.I. Leger.
W. J. M. Michielsen, Oud-Lid in den Raad van
J. F. Mirandolle, Oud-Ass.-Res. B.B.
N. A. M. Molenaar, 1e Luit. N.-I. Leger.
C. de Mooy, Oud-Luit.-Gen. N.-O.I. Leger.
A. P. G. Mijnlieff, Hoofdingenieur B.P.M.
W. Muurling, Vertegenwoordiger B.P.M., Oud-Res.
Alg. Zaken.
Dr. S. Monnikendam, Gep.-Majoor Geneesk. Dienst
Leger.
J. J. de Naeff, Oud-Ass.-Res. B.B.
A. E. Niermans, gep. Off. N.-I. Leger.
W. J. M. de Nivelle, Hoofdingenieur S.S., Bandoeng
Mr. B. Nijman, Oud-Lid Hooggerechtshof, Batavia.
L. Oberg, gep. Majoor N.-I. Leger.
J. A. W. Oxenaar, Oud-Kol. N.-I. Leger.
A. J. Paris, Kapitein O.-L. Leger.
K. G. Ch. L. de la Parra, Res. v. Madioen.
Zendeling F. Peterse, Domburg, Suriname.
Mr. Th. B. Pleijte, Oud-Min. v. Koloniën.
Dr. F. P. H. Prick v. Wely, Oud-Indisch Leeraar
H. Quispel, Oud-Kapt. O.-I. Leger.
H. Radersma, Oud-Ass.-Res.
Mr. D. J. Rebel, Oud-Lid Raad van Just. Semarang
H. H. Rink, Oud-Kol. N.-O. I. Leger.
J. M. Ch. E. le Rütte, Oud-Rechterlijk Ambt N.-O.
A. A. Scharp de Visser, Inspecteur Volksgez.
Batavia.
A. S. C. Schepper, Oud-Ass. Res. B.B.
F. C. A. J. Schnelle, Oud-Kol. N.-O. I. Leger.
G. H. Scholten, Zendeling N. O.-I.
C. Chr. J. Schröder, Oud-Directeur N. Z. V.
Dr. J. v. d. Schroef, Chef Burgerl. Veeartsenijkundige
Dienst N. O.-I.
Mr. W. Sonneveld, Voorzitter Vereen. Oost en
W. Stade, Zendeling Halmaheira.
K. J. Staverman, Dir. van Cultuur-Mijen.
W. L. E. Stolle, Oud-Luit.-Kol. N. O.-I. Leger.
P. W. Stort, Oud-Majoor N. O.-I. Leger.
W. P. H. Stortenbeker, Oud-Ass. Res. B.B.
F. C. Thomson, Oud-Majoor N.-I. Leger.
Raden Tirto Danoedjo, Journalist, Residentie
Dr. S. Uljaki, Oud- Off. v. Gez. N. O.-I. Leger.
W. J. G. Umbgrove, Oud-Comm. Zeemacht N. O.
R. D. Verbeek, Oud-Hoofdingenieur bij het Mijn
N. O.-I.
Dr. R. D. M. Verbeek, Oud-Hoofdingenieur bij het
wezen N. O.-I.
A. M. Vermast, Oud-Majoor O.-I. Leger.
H. S. de Visser, Oud-Luit. Kol. N. I. Leger.
J. Th. Viehoff, Oud-Adm. Dep. v. Koloniën.
W. de Vries-Reiling, Oud-Kap. O.-I. Leger.
J. van Vulpen, Oud-Kapitein O.-I. Leger.
Mr. E. H. Winckelman, Oud-Proc. Gen. Hoog
hof N.-I.
Pater H. Wortel, R.-K. Miss. N.-Guinea.
M. Ypelaar, Oud-Hoofdingenieur N. O-I.
A. M. v. IJzeren, Oud-H.-Adm. Rott. Tapanoeli
tuur-Maatschappij.

De kendaoeri's (gekleurd kralenwerk) van de Toradja's (Midden-Celebes)

(*met afbeelding*).

Het is al vele maanden geleden, dat in het Kol. Weekblad gewag is gemaakt van mijn poging om de aandacht te vestigen op het mooie kralenwerk, dat door de Toradja's van Rante Pao en omgeving is gemaakt.[1]) Meende ik, dat dit werk alleen in enkele musea hier te lande was te vinden, het blijkt me thans, dat het ook in particulier bezit is. Ik ontving n.l. via de Redactie een schrijven van den oud civiel- en militair gezaghebber van Rante Pao, den Heer Michielsen, waaruit blijkt, dat Z.E. een zevental van dit hoogst merkwaardige kunstproduct bezit. Het schrijven is zoo interessant, dat de Redactie het gaarne onmiddellijk na ontvangst had willen plaatsen, ware het niet, dat de ter illustratie

toegevoegde foto's technisch niet volmaakt genoeg waren om te worden gereproduceerd. Ik heb daarna aan de Redactie gevraagd het hoogst belangrijke schrijven voorloopig in portefeuille te houden tot tijd en wijle de mij toegezegde kendaoeri's zouden aangekomen zijn. Dan zou ik mijn krachten op fotografisch gebied er op probeeren en zien of het mij zou gelukken een foto te maken waarop de teekeningen in het kralenwerk duidelijk uitkwamen. Het fotografeeren van gekleurde kunstproducten is niet zoo eenvoudig als de niet-amateur-fotograaf wel denkt, daar de fotografische plaat anders „ziet" dan ons oog. Men dient er voor te nemen z.g. orthochromatische platen en een geel filter. Ik vermeld dit even, omdat lezers in Indië die „kieken", van deze mededeeling gebruik kunnen maken. Waar die z.g. voor kleuren gevoelige platen vooral in de Buitengewesten — op mijn reis is me dit gebleken — zelden te krijgen zijn en men daarover vaak met „films" fotografeert, deel ik mede, dat men ook deze kan gebruiken. Men dient in rekening mee te houden, dat van een filter, waarvan de vertragingsfactor voor goede orthochromatische platen 1½ à 2 is, voor b.v. Agfafilms 5 à 8 of meer is. Men dient dan 5 à 8 maal langer te belichten dan zonder filter. Gebruikt men een filter, dan komen *alle* kleuren tot hun recht en kan men de teekening duidelijk zien. Om dit te illustreeren heb ik de hierbijgaande foto gemaakt met „Agfafilms", en een zwak Zeissfilter. De opname is gedaan bij kunstlicht. Om safe te zijn heb ik eerst op matglas ingesteld en toen tot f12 gediafragmeerd: lag de film niet volkomen vlak in het chassis, dan zouden fouten hierdoor ontstaan, door het diafragmeeren worden geneutraliseerd.

Uit het bovenmedegedeelde blijkt reeds, dat ik de *kendaoeri* ontving. En niet één, maar twee! Dat zit zoo: ik had kralen gezonden èn aan den bestuursambtenaar van Rante Pao èn aan den Heer Zijlstra te Makalé. Beiden had ik verzocht om te trachten een *kendaoeri* te laten maken. Beiden hebben het gedaan en zoo ontving ik er twee en twee *verschillende*. Het heeft nog al moeite gekost, schreven de heeren mij, maar het is ten slotte gelukt menschen te vinden, die de kunst nog kenden. Ik vermeld nog even, dat de persoon, die de heer Zijlstra in den arm heeft genomen, 40 dagen heeft moeten werken vóór ze gereed waren. Waar de kunst dus nog niet heelemaal is uitgestorven, is het zaak om ze, nu de kralen, die volgens den bestuursambtenaar den Heer Lanting bij de „hoofden" in den smaak vallen, te doen voortleven. Daartoe is het noodig, dat er bestellingen op worden gedaan. Wellicht voelt „Boeatan" er voor om als tusschenpersoon op te treden. Mocht dit zoo zijn — ik twijfel er eigenlijk heelemaal niet aan — dan ben ik genegen om de in mijn bezit zijnde kunstvoorwerpen tijdelijk ter uitstalling af te staan. „Boeatan" kan dan bestellingen opnemen, waarmee de hierboven genoemde heeren, schreven ze mij, zich gaarne willen belasten.[2]) Ik vermoed, dat de prijs ongeveer *f* 45.— per stuk zal moeten bedragen.

Als lampekap doen de *kendaoeri's* heel mooi, zeer decoratief. De dame met smaak zal er ook op andere wijzen haar kamer mee weten te versieren!

H. F. TILLEMA.

Bloemendaal, Dec. 1926.

• • •

Als oud- (en eerste) civiel- en militair-gezaghebber van Rante Pao heb ik onlangs met belangstelling het artikel „Indonesisch Kralenwerk" in het Koloniaal Weekblad van 25 Maart j.l. gelezen. Ook wij — mijn echtgenoote en ik — waren verrukt over de smaakvolle *kendaoeri's*, die wij bij de aanzienlijken onder de Toradja's vonden, en wij hebben niet nagelaten gedurende ons verblijf te Rante Pao, van medio 1906 tot eind 1909, een zevental exemplaren van hen te koopen. Zij waren lang niet overvloedig te krijgen, zoodat wij ons ook met beschadigde moesten tevreden stellen, doch het gelukte ons een uniek stelletje kralenrijgers te engageeren om van eenige gescheurde *kendaoeri's* één nieuwen te maken. In onze woning had dit werk plaats. Twee heel oude Toradja's zaten een week lang, zoolang het licht was, en met geene andere rusten dan om te eten, tegenover elkaar in de vóórgalerij, aan weerszijden van een standaardje, vervaardigd van een vele malen overlangs ingekerfden en kegelvormig uitgespreiden bamboe (met één roos in den top), waaraan geleidelijk de *kendaoeri* door de oude vingers werd te voorschijn getooverd. Het was werkelijk tooveren van de twee oudjes, want ze werkten sprakeloos, zonder naald, en hadden onderlinge contrôle niet noodig. Zij kenden elkaar en hun werk, vergisten zich in geen draad, geen figuur, geen kraal, zonder eenig waarneembaar overleg; de oude oogen versterkt met verweerde brilleglazen in monture van hoogst primitief maaksel. Men zeide ons, dat zij de eenigen waren in Toradjaland, die dit werk verstonden, en ik mocht aannemen, dat men den toewan petoro niet fopte. Daarom vrees ik, dat de Heer Tillema in zijn loffelijk pogen om deze huisvlijt-industrie weer op de been te helpen, niet zal slagen. Onze twee oudjes waren specialiteiten, zullen vermoedelijk reeds overleden zijn en hunne kunst in het graf, den lobang batoe, meegenomen hebben.

Bedoelde zeven *kendaoeri's* zijn nog in ons bezit. Eén ervan hangt in de vestibule en bergt in zijn omgekeerden kegel een electrischen peer, die keurig door de kralen heenschijnt. Dit exemplaar

1) Zie: „De Kendaoeri's van Makale en Rante Pao", in Kol. Weekbl. van 15 April 1926 en het daaraan voorafgaand artikel: „Indonesisch kralenwerk", in het Nr. van 25 Maart (rubriek Kunst, Kunstnijverheid

2) We kunnen den heer Tillema mededeelen dat de presidente van den Raad van Beheer van Boeatan, die elke poging tot verheffing of instandhouding der Indonesische kunstnijverheid met ingenomenheid begroet, en die steeds haar bemiddeling verleent bij het zoeken naar afzetgebieden, zich ook thans gaarne bereid heeft verklaard de gevraagde tusschenkomst van Boeatan tot stand te brengen. — *Red. K. W.*

heeft n.l. doorschijnende, heldere kralen, die een mooi lichteffect teweegbrengen. De overige exemplaren hebben doffe kralen en leenen zich niet zoo goed voor dit doel, echter wel voor versiering in de kamer, als men ze over een lichten standaard, b.v. van rottan hangt.

De Heer Tillema vermoedt, dat de kralen eeuwen oud zijn. Dit vermoeden is alleen juist voor de z.g. *massa's*, een bijzondere soort kralen, dof vieil-ôr, die bij de Toradja's hun gewicht aan goud waard heetten wegens hunne legendarische herkomst. Ik zou van deze herkomst niet veel meer kunnen navertellen. De overige soorten waren ingevoerd via Palopo, vermoedelijk door Chineezen, en zullen ook wel van Chineeschen oorsprong zijn. Met de *massa's* was men heel zuinig. Van onze zeven *kendaoeri's* komen ze slechts in één voor, en dan nóg zeer spaarzaam verdeeld over de figuren.

Zooals ik boven zeide waren de *kendaoeri's* slechts bij de rijke, aanzienlijke Toradja's te vinden. Voor den kleinen man waren ze te duur. Zij werden bij alle bijzondere gelegenheden te voorschijn gehaald. Naderde het nieuwe huis van den tomakaka zijne voltooiing, dan werd gefuifd en werden de *kendaoeri's* der familie aan de nieuwe gebinten onder den luifel gehangen. Bij feestelijkheden met dans droegen de dansmeisjes de *kendaoeri's* met den kegel plat toegeslagen op den rug en de snoeren over de schouders vóór het midden van het lijf los samengevlochten. Toen wij in 1909 ter eere van de geboorte onzer Prinses een week lang feestvierden in Rante Pao, kwam het volk van heinde en verre naar de groote passervlakte vóór de woning van den toewan petoro opzetten en zonden de 17 landschapshoofden hunne slachtdieren, w.o. vetgemeste varkens van ongelooflijk volume en gewicht, voor het gastmaal der eetgrage gemeente. Die varkens waren opgetuigd met groen en veldbloemen en werden gepikeld in bamboe-boxes, welke alweer versierd waren met *kendaoeri's*. Het was een schilderachtig tooneel, die lange rij van vette spekdieren, welke zich van corpulentie niet meer verroeren konden, naar Toradja-smaak getooid met hetgeen natuur en kunst ter beschikking stelden.

Dat de teere *kendaoeri's* onder zoodanig gebruik veel te lijden hadden, bleek maar al te duidelijk: het was niet gemakkelijk een geheel gaaf exemplaar te vinden. De kralen waren ook maar samen geregen met katoendraad van den passer.

De heer Tillema schrijft, dat de voor hem vervaardigde *kendaoeri* 40 dagen werks heeft gekost! Ik meen hierin de bevestiging van mijn vermoeden te lezen, n.l. dat de oude ingewijden ter ziele zijn en dat de virtuoos van heden het werk der oudjes eerst heeft moeten bestudeeren en daarna tastend navolgen. Onze 2 oudjes werkten er samen een week aan; het werk ging dus ruim 3 maal zoo snel! Maar al doende zullen de jongeren het wel leeren en dan zal de heer Tillema zijn lofwaardig doel bereiken met aan deze huisvlijt nieuw leven in te blazen, tenminste... indien Z.Ed. koopers vindt; ± *f* 45.— is een vrij hooge prijs!

Zeist. G. W. A. MICHIELSEN,
Oud-Kolonel O. I. L.

Van Week tot Week.

Dinsdag 21 tot Maandag 27 December.

Zevende koloniale vacantiecursus voor geografen. Van 28 tot en met 30 dezer wordt te Amsterdam de zevende koloniale vacantiecursus voor geografen gehouden, waarbij eenige voordrachten over Indische onderwerpen op het programma staan, n.l.:

Dinsdag 28 Dec.: Dr. G. L. L. Kemmerling, leider van het vulkanologisch onderzoek in Ned.-Indië: „Het vulkanisme in den Ned. Oost-Indischen Archipel".

Woensdag 29 Dec.: Dr. C. Braak, directeur van het Kon. Meteorologisch Instituut te De Bilt: „Het klimaat van den Indischen Archipel" en Prof. J. E. van der Stok, hoogleeraar te Wageningen: „De inlandsche landbouw in Ned.-Indië".

Donderdag 30 Dec.: de heer J. van Gelderen, hoofd van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Batavia: „Het bevolkingsvraagstuk op Java." Op dienzelfden dag wordt een bezoek gebracht aan het Museum van het Koloniaal Instituut.

Bevordering van officieren. De luit.-kolonel infanterie van het O.-I. leger L. Dersja[...] bevorderd tot kolonel. — De kapitein v. d. [...] staf bij het O.-I. leger C. F. A. Moorrees is [...]vorderd tot majoor, in welke functie hij [...] detacheerd blijft bij het Dep. van Koloniën. De majoor der inf. O.-I. leger E. J. Gel[...] (met verlof hier te lande) is bevorderd [...] luitenant-kolonel. — De luitenant-kolonel [...] inf. O.-I. leger wordt bevorderd tot kolonel [...] belast met het bevel over de troepen in [...] — De majoors der inf. O.-I. leger C. [...] K. F. A. Zeiler, A. Pimentel en W. L. [...] zijn bevorderd tot luitenant-kolonel.

Kapitein J. van Vulpen †. Te 's-Gravenhage is [...] een noodlottig ongeval overleden de 84-j[...] gep. kapitein van het O.-I. leger J. van Vul[...]

Na de communistische woelingen. Zware str[...] Aneta seinde uitvoerige berichten (dd. 2[...] 24 Dec.) uit Batavia over de behandeling [...] zaak tegen vijf leiders der bende, die bes[...] was op 12 November j.l. een aanval te [...] op de bestuursgebouwen te Meester-Cor[...] en die den politie-agent Karet heeft verm[...] De Landraad sprak de volgende vonnissen [...] één beklaagde tot levenslange gevangenis [...] tot 20 jaar gevangenis en de drie anderen [...] de doodstraf.

De Indische begrooting voor 1927. Den 24en [...] is de Indische Begrooting voor 1927 door [...] Tweede Kamer der Staten-Generaal zo[...] hoofdelijke stemming aangenomen, nadat [...] heer Cramer, namens de soc.-dem. leden [...] medegedeeld, dat deze fractie geacht wil [...] den tegen te hebben gestemd.

Indrukken uit Suriname. In een den 22en Dec. [...] houden vergadering van de Kamer van K[...] handel te Vlaardingen heeft Mr. A. H. A. [...] Gybland Oosterhof gesproken over: Indru[kken] uit Suriname. (Overzicht in *N. R. Ct.* [...] Dec., Ochtendbl. C.).

H. Radersma †. Te 's-Gravenhage is, op d[en leef]tijd van 53 jaar, overleden de oud-ass[istent-]resident van Sintang, de heer H. Radersma.

H. N. Kiliaan †. In den ouderdom van 71 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer H. N. Kiliaan, oud-controleur Binnenl. Best. op Java. [...] overledene, voortreffelijk kenner van het [...] doereesch, heeft van die betrekkelijk we[inig] beoefende taal zoowel een woordenboek [als] een spraakkunst in druk uitgegeven.

H. E. Levert †. Te 's-Gravenhage is, in den ou[der]dom van 80 jaar, overleden de heer H. E. [Le]vert, president-commissaris van de Cult[uur] Mij. Pagottan.

Onderscheiding. Bij Kon. Besluit is benoemd [tot] ridder in de orde van den Ned. Leeuw R[aden] Mas Adipati Pandji Anodinoto, regent [van] Cheribon.

Kunst, Kunstnijverheid en Huis[...]

Nog eens de Javaansche Batikerij.

Nadat wij in het voorlaatste *Koloniaal Week[blad]* uit de Indische bladen en uit de *Nieuwe Roll. [Cou]rant* aanhaalden wat deze schreven over het [...] op Java zou kunnen worden gedaan in het [...] der achteruitgaande batikerij, vernamen wij [...] volkomen vakkundige zijde desbetreffende het [...] en ander, dat ons wel van belang lijkt hier [...] gegeven te worden:

„Het zou werkelijk een zegen zijn als in [...] nu eens deskundig werd te werk gegaan, [...] hoorden wij o.a. zeggen.

„Maar die schoolplannen?? Waar haalt m[en] leerkrachten en de leerlingen vandaan? Toch [...] uit de Indo-Europeesche of Chineesche-Ara[...] z.g. „batik-ateliers", die op artistiek gebied [...] zooveel kwaad hebben gedaan?

„Afgezien van het onderwijspersoneel geldt [...] de leerlingen de eeuwig en overal geldende w[et] vraag en aanbod. Als hier in Europa bijv. een [...] ningkunst mode wordt, zijn de betreffende kl[...] der kunstnijverheidscholen overvol. Verdwijnt [...] mode, dan zijn er geen leerlingen. Is er heel [...] op textielgebied, met vraag naar nieuwe patr[onen] dan is er geen plaatsje vrij meer in die afdee[ling]. Zoo gaat 't natuurlijk in Indië ook. Floreert [...] batikken, dan zullen de leerlingen van zelf kom[en]

...endeert het werk echter niet, dan komt er geen mensch op de school.

„Wat men op een Javaansche batikschool zou moeten onderwijzen, begrijp ik al even weinig. Het batikken als techniek is daar te lande onverbeterlijk, het ornament evenzoo, op de vogelmotieven na, die veelal vrij ::untelig zijn, doch die kan men, door verspreiding van goede *rola's*, heel eenvoudig verbeteren. Overigens geeft de echte Javaansche batikkunst onvolprezen vlakversiering te bewonderen.

„Wat in de Javaansche huishouding op natuurlijke wijze geschiedt: de eerste oefening door de dochter met het invullen van vlakken, dat is nooit op een school door te voeren. De leerlingen vervelen zich daarbij, willen liever wat moois zelve leeren maken; en leerlingen, die geen warme belangstelling in 't vak krijgen en houden, leeren niets. Men zou dan gedwongen zijn dien vervelenden oefeningstijd te bekorten, maar de noodige beheersching van de tjanting leert men nimmer op die manier.

„*Het verven*, dàt is een hoogst noodzakelijk onderwijsvak. Of men wil of niet: door de nieuwe verfmethode zal het thuisverven op den duur geheel verdwijnen, het werk worden uitsluitend van *toekang medèl*. Zooals de heer J. A. Loebèr Jr. reeds in zijn *Ind. Gids*-artikel heeft aangetoond, berust de minderwaardigheid bij het Indonesisch verven op het gebrek aan de noodige vaatwerken en ruimten daarvoor in de huishouding.

„Buitendien, het Javaansche batikken is alleen te helpen door gestadige vergrooting van den afzet, ook naar Europa en Amerika, waar 't in de verlangde afmetingen meer en meer aftrek zal vinden, mits wasch- en licht-echt. Tal van artikelen zouden te maken zijn, wanneer men eens nuchter en zakelijk wilde te werk gaan. Het artistiek karakter behoeft daarbij in het geheel niet verloren te gaan."

Afzet en nog eens afzet, dat is het groote punt. Zooals prof. Hambruch in zijn onlangs verschenen werk *Die Rindenkleider* vermeldt, herleeft thans de oude kunstindustrie daar, omdat het werk door Amerikanen, die 't hebben leeren waardeeren, gekocht wordt.

Ook in Tangèr vindt men thans een springlevende kunstnijverheid, welke eenvoudig herleefd is door het feit, dat de Europeesche booten er op hun doorreis een dag blijven liggen. Eerst zijn slechte dingen tegen hooge prijzen ontstaan, doch langzamerhand hebben de Mooren zelf ingezien, dat werk in ouden stijl tegen matige prijzen het best verkoopbaar is.

Ook Javanen kunnen goede zakenlui zijn. Dat kan men b.v. zien te Kota Gedé bij Djocdja, waar niet alleen een zéér belangrijke diamanthandel is, maar ook groote hoeveelheden koperwerk — jammer genoeg van minderwaardige kwaliteit — verhandeld worden naar Amerika, zooals wij van een bestuursambtenaar aldaar vernamen.

Wat de reeds zoo langen tijd achteruitgaande batikkerij betreft, zal men een dergelijken natuurlijken ontwikkelingsgang niet mogen afwachten. Het geldt daar de welvaart van duizenden, afgezien nog van het kunstbelang.

Aux grands maux les grands remèdes! Daar moet een stevige organisatie opgebouwd worden, wil men werkelijk de groote massa in de verschillende batikcentra afdoende helpen. Een deskundige als de heer Loebèr raadde voor eenige maanden reeds de oprichting aan van een *batikstation* op Java, dat de grondige studie, ook de bevordering van den verkoop, op zich zou moeten nemen, en wel liefst een gouvernementsstichting, daar anders de noodige stabiliteit ontbreekt.

Wij hebben bij de verzorging der Hindoe-Javaansche oudheden door de instelling van den Oudheidkundigen Dienst gezien, welke groote voordeelen sindsdien bereikt zijn. Zou nu het Gouvernement voor de verzorging der *nog levende batik-kunst* geen kleiner bedrag beschikbaar kunnen en willen stellen?

Groot behoeft de opzet van bedoeld *station* niet te zijn: een leider, het Javaansch batikken beheerschend en goed op de hoogte van Westersche handelgebieden, een Europeesche assistente, eveneens batikster, in staat modemodellen te ontwerpen, zonder aan het typisch Javaansch batikkarakter te raken en een ervaren Javaansche batikster van zekeren rang om het contact met de inlandsche bevolking te onderhouden.

Dit *station* zou tot taak moeten hebben: de bestudeering van het batikken en het bijeenbrengen eener collectie, niet voor het aanleggen van een museum, maar om er mede te werken onder de vreemdelingen, in de hotels, door tentoonstellingen en lezingen, niet alleen in Indië, maar ook in Europa en Amerika, waar er maar belangstelling op te wekken is.

Uit begaafde batiksters worde een kleine cursus gevormd, om met de oude standaardpatronen van Javaansche motieven te komen tot nieuwe *pola's*, welke verspreid kunnen worden om de Javaansche batikkunst te bevruchten. Om export naar Europa en Amerika mogelijk te maken, is 't noodig de bevolking daartoe op te leiden. Het *station* zou b.v. na eenigen tijd in staat moeten zijn om o.a. de levering te garandeeren van 500 à 1000 stuks hoofddoeken, geschikt voor tafelkleeden, in volmaakt goede uitvoering. Het zou daartoe de volgende werkwijze moeten volgen: het batikt een model-*patroon*, geeft aan Javaansche vrouwen de benoodigde stof om tegen bepaalden prijs met was bedekt terug te leveren. Het verven geschiedt onder contrôle van het *station* door *toekangs*, omdat alleen goedgeverfde stukken handelswaarde hebben.

Deze uitvoering is in de praktijk niet zoo gemakkelijk, als zij op papier misschien wel lijkt, maar *zal* op den duur doeltreffend blijken, als de batiksters kunnen rekenen op een regelmatige verdienste. Dit geheele bedrijf moet voorzichtig van klein af opgebouwd werden.

De heer Loebèr vestigde in zijn onlangs verschenen *Batikboek* de aandacht op het merkwaardige feit, dat de *saroeng-kabaja*-mode onder de Europeesche dames in Indië ongemeen tot het bloeitijdperk van het batikken heeft bijgedragen. Die tijd is voorbij, geen moderne dame zal meer *saroengs* dragen. Doch waarom geen elegante, gebatikte morgenjaponnen, mooie pyama's, shawls, om slechts op kleedinggebied te blijven.

En heeft men de noodige kanalen leeren kennen om over een zekere productie te kunnen beschikken, dan kan een grootere export geëntameerd worden. Zoo ook op het gebied van *tritik, kain kembangan, plangi*, enz.

En *tjap-batik* niet te vergeten, dat bij ellemaat zou kunnen worden gemaakt en in prijs zou kunnen concurreeren met de fabrieksbatiks, welke toch, hoewel in geen vergelijk daarmee kunnende treden, wat artistieke waarde betreft, voor vrij hooge prijzen worden verkocht.

Reeds zijn ook in Japan en Engelsch-Indië dergelijke batikfabrieken, die naar den Indischen archipel exporteeren en hoe langer hoe beter zaken zullen gaan maken, zoolang niet op Java zelf een beter artikel tegen ongeveer denzelfden prijs geleverd kan worden.

Er zijn onder de Javanen ware kunstenaarsstempelmakers en de kunst van het stempelen, die lang niet gemakkelijk is, verstaan zij ook in de perfectie, terwijl kleine foutjes dan nog met de tjanting na verbeterd kunnen worden. Het resultaat van hun werk staat dan vèr boven de fabrieksbatiks en zal ook door den inboorling altijd daarboven verkozen worden, mits voor hem de prijs bereikbaar is. *Handdruk* wordt ook in Europa en Amerika zéér gewaardeerd, mits 't een eigen artistiek karakter draagt. Voor dit alles zou bovenbedoeld *batikstation* hebben te zorgen en te waken.

Gelukkig beseffen in den allerlaatsten tijd ook eenige Javaansche Grooten in de Vorstenlanden, dat er iets gedaan moet worden om de batikkunst te behouden. Dit toonde Pangeran Soerjodiningrat reeds door het oprichten eener batikvereeniging en o.a. dezen zomer, toen hij hier was, door zijn gewaardeerde deelname aan Boeatan's Batiktentoonstelling in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage. En, naar wij thans vernemen, heeft deze ook reeds in zooverre vruchten gedragen, dat er in Djocdja een prijsvraag onder de batiksters werd uitgeschreven tot het vervaardigen van een hoofddoek in het ter tentoonstelling zoozeer bewonderde *tjoewiri*-patroon. De resultaten hiervan zijn reeds onderweg en zullen bij aankomst hier in de Toonkamers van Boeatan worden tentoongesteld. De prijswinster zal haar doek dubbel betaald krijgen en buitendien vereerd worden met een diploma van buitengewone verdienste.

Ook hier te lande tracht men aan te moedigen en belangstelling te wekken. Zoo wordt gedurende de maand Januari in het volkenkundig museum „*Prins Hendrik*" aan de Willemskade te Rotterdam een zeer bezienswaardige tentoonstelling gehouden van de bizonder fraaie batiks, welke het museum in de laatste tien jaren rijk is geworden, terwijl des

Zaterdagsmiddags een ervaren Indische batikster er het kunsthandwerk zal demonstreeren.

Nu er zoowel in Indië als hier ernstige pogingen worden in het werk gesteld tot wederopbouw der onvolprezen Javaansche batikkunst, gaan wij vol vertrouwen het nieuwe jaar in. Mogen alle redelijke verwachtingen op dit gebied worden vervuld!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Opmerkelijke uitspraken van de Regeering.

De Regeeringsgemachtigde voor Algemeene Zaken, mr. J. J. Schrieke, beantwoordde in den „Volksraad" de algemeene beschouwingen ter gelegenheid van de aanvullingsbegrooting 1927 (*Bat. Nwsbl.* 17 en 19 Nov. 2de bl.). Hij sprak over de intellectueelen, de vertrouwenskwestie, de politie, de pers, de ambtenaren en *het koloniale grootkapitaal*. In de overdrachtsrede werd het reeds uitgesproken, dat Volksraad en Regeering elkaar zullen vinden in het dienen van dezelfde zaak, n.l. *het belang van Indië*. Die taak is scherp omlijnd in een citaat uit een ministerieel stuk, waarin als *doel der koloniale staatkunde* werd gesteld: *„Indië's hulpbronnen zooveel mogelijk door Indische volkskrachten te ontsluiten, de bevolking geschikt te maken tot het behartigen van eigen belangen en het bestuur van eigen Land en daarmede de grondslagen te leggen voor volledig zelfbestuur*. Deze taak is ongetwijfeld een zware. Zij zoude nog zwaarder zijn, wanneer de Regeering daarbij o.m. niet zou kunnen rekenen op de trouwe medewerking van wat wel wordt aangeduid als: het koloniale groot-kapitaal. Er is over deze medewerking in den Volksraad in verschillenden zin gesproken. De Regeering wilde toch opmerken, dat met het scheppen van levensmogelijkheden de eerste onmisbare voorwaarde is vervuld voor economische en politieke ontwikkeling. Die ontwikkeling wordt voorts in sterke mate gestimuleerd door de steeds voortschrijdende technische uitrusting van Indië, welke toch nauwelijks en althans niet in die mate mogelijk zoude zijn zonder de aanwezigheid hier te lande van het grootkapitaal. Die aanwezigheid maakt ook een onderwijsvoorziening hier te lande mogelijk, die qualitatief aan hooge eischen voldoet en het ideaal der normale maatschappijvorming belangrijk nader brengt. Eindelijk schept de aanwezigheid van het meergenoemde kapitaal practische maatschappelijke ontwikkelingsmogelijkheden, waarvan voor de toekomst nog veel mag worden verwacht. In het voorafgaande is het reeds met zooveel woorden uitgesproken, dat de Regeering welwillend staat tegenover het kapitaal als hare *medewerker* aan de juistomschreven taak, als *medewerker* en niet als haar leidsman. In dit verband vroeg de Regeering nog de aandacht voor de rede van den minister van Kol. op 22 April j.l. in de Tweede Kamer gehouden, waarvan de slotpassages luidden: „Het begonnen werk moet worden voortgezet met volmaakte eerlijkheid, met volkomen bewustheid van het doel en naar het allerbeste vermogen. Met eerlijkheid, omdat men in Indië doordrongen moet zijn van de overtuiging, dat het Nederland ernst is met de aflossing van een zedelijke eereschuld, die door vroegere geslachten onnadenkend is aangegaan en door latere slechts schoorvoetend erkend. Met bewustzijn van het doel, opdat men zich niet verlieze op zijwegen, die het groote werk slechts zoude vertragen en belemmeren en naar allerbeste weten, omdat hier een beroep moet worden gedaan op het intellect en het wijste beleid, waarover Nederland beschikt".

De voorbereiding der onlusten.

De meening dat bij de jongste relletjes op Java *buitenlandsche communistische invloeden* in het spel zijn geweest, vindt bevestiging in een bericht uit Riga. Uit arikelen in de „Isvestija" over de jongste gebeurtenissen op Java blijkt hoe die opstanden van Rusland uit, financieel gesteund werden. Uit Riga ontving de Indische Regeering de waarschuwing dat de Komintern besloten heeft Ned.-Indië als terrein voor haar actie te kiezen en er meer aandacht aan te schenken dan tot dusver. Het uitvoerend comité, de executieve van de Komintern, heeft een oproep gepubliceerd, gericht tot alle arbeiders van alle Landen. Die zullen voor onze gezantschappen en consulaten moeten gaan demonstreeren en .... verwijdering onzer troep[en] uit Indië eischen. Nu — zegt *De Sum. Post* (22 [...] 27 Nov. 3de bl. *„Kroniek")* — de Regeeringen d[er] Landen, waarbij onze gezanten geaccrediteerd zij[n] zullen wel de noodige maatregelen weten te tr[ef]fen om dergelijke vertooningen te voorkomen. H[et] is anders van de Komintern een wel uiterst naï[eve] eenzijdige gedachte, om te willen verzoeken o[ns] van onze wapenen te ontdoen, terwijl de heer[en] zelf op groote schaal wapens binnensmokkel[en] om moorddadig te kunnen... laten optreden. Overigens maken de heeren zich met hunne p[hra]sen van „imperialisme" belachelijk! Hoe dik[wijls] kon niet aangetoond worden dat het Russische [im]perialisme zich zelve volkomen gelijk gebleven [is,] alleen maar instede van een tsaristisch een qu[asi-]communistisch tintje heeft aangenomen?

De *Java-Bode* (18 Nov.) en *De Loc.* (16 Nov. [...] 16 en 35; 20 Nov. blz. 29) geven onthullingen o[m]trent *de Voorbereiding der Revolutie*. De Centr[ale] van Indische Communisten te *Singapore* bestaat [uit] vijf communisten, o.a. *Alimin* uit Batavia, [...] uit Soerabaja, *Soebakat* en *Tan Malakka*. De ta[ak] van deze organisatie is de schakel te vormen t[us]schen het Bolshevistisch centrum in het ver[re] Oosten, te Shanghai gevestigd, en Ned.-Indië. V[an] Singapore uit werden deze gewesten bewerkt. [Naar] deze plaats kwamen de wapenen, welke daar m[et] de Nederlandsche en buitenlandsche schepen [aan] Soebakat's organisatie werden afgeleverd. Voo[rt]durend werd voeling gehouden met Canton [en] Shanghai. Hiertoe reisden Alimin en Tan Malak[ka] herhaaldelijk heen en weer. Een half jaar geled[en] luidde de opdracht om in Ned.Indië naast de P.K.I. (dePerserikatan Kommunist India) een andere [ge]heime vereeniging te stichten, de „D.O.", D(ubbel) O(rganisatie), die zich geheel met [de] voorbereiding van de verzetsactie belastte en [zoo]als de tijd in de 2de helft van 1926 daar was, [de] leiding op zich zou nemen. Aan het hoofd van [dit] college, dat met andere benamingen werd aang[e]duid als Dictator-Organisatie, werd aanvank[elijk] benoemd *Winata*, die begin September verba[nnen] werd naar Nieuw-Guinea. Zijn opvolger was *[...]jono*, thans gearresteerd. Aan hem onderges[chikt] werden: dertien-mannen-bonden, secties, ond[er]secties, ressortcommissies en kampongscommiss[ies.] De ondergeschikte leiders wisten van elkaar ni[et] welke functie zij bekleedden en werden evenmin [op] de hoogte gesteld van degenen die de touwtjes [in] handen hadden. Tusschenpersonen, die evenmin [in] alle aangelegenheden werden ingewijd, zorgd[en] voor het contact onderling en werden op stra[ffe] des doods bij verraad, belast met het overbreng[en] van instructies. Er is volgens Russisch voorbe[eld] gewerkt en met een ijzeren discipline is aan a[lle] mogelijke maatregelen de hand gehouden.

De *Java-Bode* (22 Nov. 2de bl. uit Genève) [...] schrijft *„De ontwikkeling van het Bolsjevism[e]"*, het *Bat. Nwsbl.* (19 en 22 Nov. 2de bl.) schetst d[e] toestand in *„Azië"*, het *Soer. Hbl.* (15 en 17 N[ov.] 4de bl.) vertelt *„Van onze Buren"* en (19 Nov. [...] bl. Villanus) van *„Chineesch Zakenleven"*.

De Communistische relletjes.

De bladen (o.a. *Soer. Hbl.* 13 t/m 19 Nov. [...] *Bat. Nwsbl.* 17 t/m 23 Nov.) vervolgen hunne [ver]slagen met critiek van de communistische on[ge]regeldheden op Java. Aneta *(Deli-Crt.* 24 No[v.)] vernam van een hooggeplaatst bestuursambten[aar] te Batavia diens meening over *het ontstaan [van] het verzet*. Op de vraag of economische facto[ren] bestaan, werd geantwoord, dat waar de econ[omi]sche factoren aanwezig mochten zijn, deze [niet] oorzaak of aanleiding konden zijn tot het gebeu[rde.] De economische verhoudingen zijn over het g[e]heel genomen geenszins bedroevend te noemen. [Het] foutieve standpunt van een beoordeeling naar [den] economischen ondergrond is, dat men de Inl[and]sche economische omstandigheden te veel [naar] Westersche behoeften beoordeelt. Zoo goed als het niet bezitten van schoeisel bij den Inlander [...] op armoede wijst, duidt aan den anderen kant [het] bezit van eigen huis niet op bijzonderen welst[and.] De groote massa is niet competent om groote so[ciale] vraagstukken te begrijpen. Als aan die massa d[ag in] dag uit wordt verteld, dat zij eigenlijk recht h[eeft] op hetzelfde als b.v. de president van de Java[sche] Bank, en dat de president der Javasche Bank [een] Europeaan is, dan wordt dit feit als uitgangsp[unt] gebruikt en de redeneering wordt ingevoegd, [dat] deze Westerling een overheerscher is, en dat [het] en ander de schuld der Overheid is. Deze „ar[gu]menten" vinden dan weerklank in het gemoed

„overheerschten". Deze verhaaltjes werden geleden begonnen, en jaren voortgezet. Eerst deling, daarna in allerlei publicaties. En — Europeanen zijn er mee begonnen. Alles verkeerd uitgelegd. Als b.v. de Inlandsche pondingsbelasting werd verlaagd, werd geroe-: zie je wel, al dien tijd heeft het Gouverne-ons afgezet, uitgezogen. Het blijkt, dat het tijd niet noodig is geweest zooveel aan be-te betalen. Geen wonder, dat het gestook erhand is gaan vastzitten bij eenige intel-en, die dan de krachtigste voorstanders van de extremistische ideeën; en als de digheden eenmaal aldus gevormd zijn, dan niet moeilijk om een aantal aanhangers te en menschen tot gezamenlijk optreden te vooral wanneer men bovendien recht-sche voorspiegelingen zoowel in belovenden bedreigenden zin daaraan verbindt. In be-den zin b.v., wanneer men de menschen ver-dat ingeval zij niet meedoen, hun vee, hun al hun bezittingen geroofd zullen worden, en rijst zullen krijgen, omdat alles in handen tremisten zal komen. In belovenden zin b.v., geen belastingen zullen worden geheven, beloften van landbezit, en een lui leven. De n zulke voorspiegelingen en de verregaande it daarvan, geven een absoluut beeld van voud van geest die bestaat. Het is dezelfde loovigheid, die het altijd en op elk moment, er mogelijk maakt om zich aanhangers te als Ratoe Adil. Van zoo'n Ratoe Adil-bewe-niemand denken om daarvan economische als hoofdreden aan te nemen, en evenmin daartoe reden voor bij deze beweging. In vallen wordt eenvoudig een wissel getrok-den eenvoud van geest. Vandaar dan ook, beweging soms in welvarende streken veel den dag treedt dan in niet-welvarende. der Inlandsche bevolking, dat het meest besef heeft, zijn de Madoereezen, en tot dusver nog niet meegesleept kunnen omdat zij hebben leeren rekenen. Aneta's was van oordeel dat de beweging heele-t de sympathie heeft van de groote massa, kelijk rustig is gebleven. Daarbij heeft de gheid, dat er slachtoffers zijn gevallen de bestuursambtenaren, deze beweging ten in discrediet gebracht bij de Inlandsche be-ambtenaren. (Zie ook *De Loc.*, 18 Nov., „*De Bantam*").

De heer Moelia in den Volksraad.

heer *Moelia* gaf in den Volksraad eene uit-g van „*De toestand ter Sumatra's West-* en sprak tevens over „*Daden van Gezag*" Sum. *Post*, 23, 3de bl., en 24 Nov.). Het *tact-optreden* van een ambtenaar van welken ook — aldus spr. — veroorzaakt in de In-sche samenleving veel meer ontevredenheid, geheele reeks van bezuinigingsmaatrege-eenvoudige desaman vereenzelvigt nu een-het laagste bestuursorgaan met de Regeering. van verbittering of ontevredenheid ligt dus oog van de eenvoudige bevolking niet in de ingspolitiek als zoodanig — want die staat boven elken twijfel verheven —, maar in ering Harer maatregelen. Het vertrouwen Regeering is in dit ontwikkelingsstadium kelijk van de vraag of Zij erin slaagt har-te brengen tusschen Haar kenbaar ge-door Haar als juist erkende beginselen, en passing van deze beginselen in de practijk. Regeering wordt ten slotte niet beoordeeld Haar verklaringen in woord en geschrift, naar de som Harer daden.

Per auto dwars door Flores.

6 Oct. 1926 werd *de asweg door het eiland*, loopende van West naar Oost, *van Reo naar* *Maumere*, met een lengte van 625 K.M., feestelijk . De weg, langer dan de afstand Amsterdam Parijs, voert afwisselend over hooge bergruggen oest bergland van aangrijpende schoon-langs vulkanen van een majesteit als de ma, door donker oerbosch en over uitgestrekte akten, langs diepe afgronden en steile kusten, vergezichten die uniek zijn, door dorre stre-dicht bezaaid met rotsklompen, door lachende velden en wuivende klapperbosschen. Voor is de weg in de eerste plaats bestuursinstru-, waardoor betere contrôle in alle deelen van eiland mogelijk wordt; in de tweede plaats legt het binnenland open en brengt het in inniger contact met de kuststreken, waardoor betere afvoer der producten mogelijk wordt; in de derde plaats zal hij de verschillende stammen op het eiland in de toekomst nader tot elkander brengen. De weg doorkruist het eiland drie malen van Noord naar Zuid. (*De Loc.* 15 Nov.)

Met betrekking tot de opmerking, dat *het openleggen der Buitengewesten door wegenaanleg* nog steeds in een te langzaam tempo vordert, wees de Regeering er in den Volksraad op, dat de mogelijkheid van een grootere activiteit in deze richting eerst kort geleden werd geopend door den gunstigen toestand, waarin 's Lands financiën zijn komen te verkeeren. (*Deli Crt.* 24 en 26 Nov.)

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Groote deining.

II.

De beschikking van het Congres heeft in de afdeeling Pekalongan veel beweging gebracht, want, volgens de ontvangen berichten, wilde een deel der leden de oude richting van vragen en afwachting gehandhaafd zien, terwijl een ander deel meer neigde naar de nieuwe orde van zaken.

Het debat, dat in de vergadering over dit onderwerp werd gehouden, leidde tot eene splitsing van de partij, welke, wegens dezelfde redenen, ook werd geconstateerd te Tegal en op verschillende andere plaatsen op Java.

De schrijver herinnert zich hierbij het gebeurde met de Sarikat Islam op het congres te Madioen in het jaar 1923, alwaar eene groep leden, die zich niet wilden vereenigen met de partijdiscipline, aanleiding gaven tot het ontstaan van de Sarikat Rayat, welke, zooals bekend is, zich ten doel stelt de communistische beginselen te verspreiden.

In dit verband vraagt de schrijver, welke politieke gedragslijn Boedi Oetomo nu volgen zal en wie de risico zal dragen van de thans bestaande splitsing.

Persoonlijk kan hij niet zeggen of de beslissing van het congres de juiste is of niet, doch wel is hem opgevallen dat, toen het bericht zich verspreidde dat er van een gerechtelijke vervolging van de leiders wegens spreekdelicten sprake was, het geheele hoofdbestuur van Boedi Oetomo in zak en asch was en men elkander wederzijds zoodanig beschuldigde, dat het den lachlust van buitenstaanders opwekte.

Misschien heeft die spot Boedi Oetomo niet bereikt, doch, vraagt de schrijver, als men dan toch zoo bevreesd is voor eene gerechtelijke vervolging, wie heeft dan den last gegeven tot het spelen met vuur en de opdracht verstrekt tot het leiden van zulk eene groote en belangrijke beweging?

Het hoofdbestuur wilde, in verband met die vrees, op 24 Mei 1926 een buitengewoon congres te Djocjacarta houden, ten einde te beslissen of men de beschikking van het congres te Soerakarta zoude handhaven of intrekken.

Als dit bericht juist is, dan, zegt de schrijver, treft het tegenwoordige hoofdbestuur van Boedi Oetomo wel een zwaar verwijt, n.l. het zorgeloos spelen met de belangen van het volk.

Bestaat de vereeniging Boedi Oetomo voor de duizenden leden of zijn deze bestemd voor de leden van het hoofdbestuur, ten einde hunne persoonlijke belangen te bevredigen en hunne onrustige gemoedsstemming te stillen, vraagt de schrijver?

Nauwelijks was de ingrijpende maatregel genomen en werd men door hooger autoriteit ter zake aangesproken, of er openbaarde zich eene zóódanige vrees, dat men de beschikking, die door vele personen reeds werd begrepen en een geheele nieuwe richting beoogde, wederom wilde intrekken.

Naar het oordeel van den schrijver, dat hij als eene persoonlijke meening beschouwd wenscht te zien, is zulk een optreden, althans als zijne gegevens juist zijn, geen hoofdbestuurshouding.

Het heeft allen schijn, dat het hoofdbestuur zich heeft vergist en op een dwaalspoor is geraakt.

De vereeniging heeft eenige tienduizenden leden en is dus nog krachtig.

Doch om welke redenen moeten die tienduizenden tot speelbal dienen van een paar hoofdbestuursleden, die eene onzekere, slingerende richting willen volgen die gevaarlijk is?

Werkelijke mannen hebben, wanneer het gesproken woord algemeen bekrachtigd is, geen spijt

daarvan en zijn niet bevreesd voor mogelijke moeilijkheden.

Over het algemeen wenscht men non-coöperatie, doch niet toegepast op de traktementen en loonen, een inzicht, dat den eerbied niet verhoogt voor een vereeniging, die door tienduizenden Inlanders wordt gesteund en wier positie maar in de war wordt gebracht.

Hoe kan men nu zulk een systeem vergelijken met het stelsel van de non-coöperatie van Mohamad Karachan Ghandi, vraagt de schrijver?

Deze is een werkelijk coöperator, die zijn op den grond geworpen speeksel niet weer oplikt.

Bovendien zijn de toestanden in Nederlandsch-Indië geheel anders dan in Engelsch-Voor-Indië, waar het volk tot samenwerking bereid is en zich zelf weet te eerbiedigen.

Daar te lande zijn vele rijke personen, voorts voldoende goederen aanwezig en heeft men de Europeesche artikelen niet bepaald zoo noodig.

Het volk voert handelsgoederen uit en kan zich op die wijze verrijken.

Levensmiddelen zijn voldoende aanwezig, waarvoor eigen gronden worden benut.

Het is om die reden, dat Britsch-Voor-Indië rijp is voor non-coöperatie en dat die daar in praktijk kan worden gebracht.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Chineesche leden in de Algemeene Raden van Ned.-Indië.

I.

De redactie van de „Perniagaän" heeft, blijkens het bericht, voorkomende in het nummer van 27 Mei 1926 van dat nieuwsblad, een schrijven ontvangen van een Chineesch landbouwer, die zich „Orang Tani" teekent en daarin eenige beschouwingen heeft gegeven over het bovenvermelde onderwerp.

De schrijver heeft natuurlijk de bedoeling gehad zijne pennevrucht te doen plaatsen in de „Perniagaän", doch geheel buiten het gebruik om, gaf hij zijn werkelijken naam niet aan de redactie op.

Welke de reden is waarom hij aldus handelde, begrijpt de redactie niet goed, aangezien de inhoud van zijn epistel absoluut geen gevaar opleverde voor eene vervolging van de zijde der bevoegde autoriteit.

Het spreekt van zelf, dat, wanneer een schrijver zijn geschrift met hulp van de Pers wil verspreiden, dit anoniem kan geschieden of wel door de plaatsing van een paar letters in plaats van den naam onder het stuk, doch het is nu eenmaal verplichtend dat iedere schrijver in zulk een geval zijn werkelijken naam opgeeft aan de redactie.

Deze laatste houdt dien voor iedereen strikt geheim, behalve wanneer hij door den rechter gedwongen wordt aan dezen openbaarheid van dien naam te geven.

Wanneer een schrijver zich onderwerpelijk niet al te veilig gevoelt, dan kan hij dat aan de redactie mededeelen en overweegt deze wel of het geschrevene voldoende waarde heeft om in een nieuwsblad te worden geplaatst.

Is die meening niet gunstig dan wordt het stuk niet opgenomen, doch als het onderwerp niettemin van algemeen belang wordt geacht, kan het geschrift, al of niet gewijzigd door de redactie en onder hare verantwoordelijkheid, toch nog wel een plaatsing in het nieuwsblad vinden.

Men bedoelt hiermede te zeggen, dat, voor het geval van eene rechtsvervolging sprake is, de redactie zelf den rechter wel te woord zal staan.

Doch ook wanneer de schrijver persoonlijk alle verantwoordelijkheid en de gevolgen, die daaraan vast zitten, op zich neemt, dan nog is het voor de redactie verplichtend zich de vraag te stellen of het geschreven artikel in scherpte de grenzen niet te buiten gaat en voor opname in het nieuwsblad wel geschikt is.

Blijkt dit wel het geval te zijn en wordt het eventueel gevolgd door eene aanklacht bij den rechter, dan wordt aan dezen de naam van den schrijver opgegeven en moet hij zich zelf verantwoorden.

De redactie weigert de opname van artikelen, die niet belangrijk zijn voor anderen en die blijkbaar aan de overdreven ijdelheid en hartstocht van den schrijver moeten voldoen.

Anoniem geschrijf gaat in den regel bij de redactie van de „Perniagaän" in de prullemand, doch bij wijze van uitzondering heeft zij het artikel den „Orang Tani" toch geplaatst, omdat het gebrachte onderwerp in elk geval een algemeen lang regardeert.

Het is, zegt deze, eene groote vergissing van zijde van het publiek, wanneer dit de bewering houdt, dat de stemmen der Chineesche leden den Volksraad, van de provinciale raden, van gemeenteraden enz. het afleggen tegen de stem der Nederlanders en andere leden dier colleges leen omdat het Chineesch element, bestaande 2 of 3 personen, in de groote minderheid is.

Hoewel het niet te ontkennen valt dat het gering is, zoo hebben zij toch wel een groote vloed op de besprekingen welke worden geh en op de eindbeslissingen welke worden gen zoodat men hen zou kunnen vergelijken met vullingsgewichten in eene weegschaal.

Doch het publiek dient wel te begrijpen, dat die aanvullingsgewichten niet goed geslepen en poetst zijn, zij niet alleen hunne uitwerking nen missen, doch ook, als de algemeene bel terzijde worden gesteld, tot schade kunnen ken van de Chineesche belangen.

Voldoen die aanvullingsgewichten daaren wel aan de goede eischen, dan kunnen de Chi sche leden wel degelijk een sieraad zijn in de leges, waarin zij plaats hebben genomen.

Zoo werd het voorstel van de heffing van op de inkomstenbelastingen door een Chineesch deputeerde van den Provincialen Raad besch en had deze daarbij succes, omdat hij daarbij zijne Chineesche medeleden werd gesteund.

Met 21 stemmen vóór en 18 tegen werd het stel aangenomen, hetgeen wel het bewijs welk een invloed de stemming van de Chinee leden in de colleges kunnen uitoefenen.

(Wordt vervolg

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzi

De bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië

Eenigen tijd geleden heeft het Dep. van L bouw, Nijverh. en Handel, in samenwerking het „Native rubber investigation committee porten gepubliceerd over de bevolkingsru cultuur welke betrekking hadden: I op Dj II op de Zuider- en Oosterafd. van Borneo, de Westerafd. van Borneo, en IV op Palembang welke gebieden deze cultuur, zooals bekend is plotseling zulk een hooge vlucht had genomen.

Thans is deze reeks publicaties gevolgd door Tapanoeli en Sumatra's Westkust (samengesteld door C. P. Brook, H. W. J. Doffegnies en Slotemaker) en door: VI Riouw en Onderh heden, Oostkust van Sumatra en Atjeh en O hoorigheden (uit verschillende bronnen gevat door C. G. Slotemaker). De indeeling rapporten is geheel gelijk aan die der waarop indertijd ook dezerzijds de aandacht gevestigd. Blijkbaar is de cultuur in de laat handelde streken van minder belang dan vroeger beschrevene, maar toch is de econ beteekenis niet licht te overschatten.

Het in deze belangrijke materie belangst publiek wacht nu nog een in uitzicht gestelde catie, welke een overzicht zal bevatten van de onderzoekingen in geheel Ned.-Indië hebbe geleverd.

De Indische Post.

De rubriek „Onze Meening" in het Nr. Nov. bespreekt het „Regeeringsbeleid"; de ring van Gouv.-Gen. de Graeff in den Volksraad hij met de inheemsche bevolking, toen er was van „verloren vertrouwen" niet uitsluit inlandsche bevolking op het oog had, doch in Indië gevestigde Europeesche en andere kingsgroepen, stelt de schr. gerust. — J. F. zijn enthousiaste beschouwingen over het niaal Instituut te Amsterdam. — Verder Nr. een artikel aan het nieuwe gebouw der Handel Maatschappij te Amsterdam, houdt bespreking over de belangrijkste onderwerpen handeld in de jongste zittingen van den Volk en bevat verder nog verschillende bijdragen van de vermelding buiten het kader dezer valt.

Indië's jonge kracht.

Als uitgave van het Kol. Instituut te Amst is verschenen de zesde druk van het door de

... Lekkerkerker bewerkte economisch-statistisch ...boekje: Indië's jonge kracht. Eenige der ...uwste gegevens omtrent de koloniale huishou...g van Ned. Oost-Indië, Suriname en Curaçao. Na al hetgeen door ons bij de verschijning van ...ige drukken van dit voortreffelijke, absoluut be...uwbare en als het ware tot den laatsten dag, met ...ikmaking van de beste bronnen, bijgewerkte ...boekje is gezegd, meenen we thans te mogen vol... met de vermelding van den titel zonder meer.

Het zeehaven-vraagstuk te Semarang.

Het 22 Dec.-Nr. van Econ.-Statistische Berichten ...at het slot van ir. J. H. G. van de Graaff's be...uwingen over den gebrekkigen toestand van de ...ande haven te Semarang, in verband met het ...dige handelsverkeer in die plaats. De voor...ders van een zeehaven aldaar, vinden in schr. ... uitmuntend pleitbezorger. Men voelt zich te ...rang volgens hem terecht door de Regeering ...achter gesteld, wanneer men in vergelijkingen ...t bijv. met de havens van Soerabaja en ...djong Priok.

De Ingenieur.

Prof. ir. J. H. Thal Larsen hield in Mei j.l. voor ... van het Kon. Instituut van Ingenieurs eene ...racht over „Bestrijding van de zandbezwaren ...den voet van werkzame vulkanen op Java", ...van de tekst (verduidelijkt door tal van af...dingen), thans is afgedrukt in het 18-Dec. Nr. ...het weekblad „De Ingenieur". — In hetzelfde ...mer herdenkt ir. R. A. van Sandick de ruim ...jaar geleden overleden ir. H. H. van Kol. De ...voortreffelijke eigenschappen van Van Kol als ...nieur, reiziger, publicist, politicus en als warm ...er voor de belangen der Indonesische bevol... worden door den hr. v. S. uitnemend in het ...gesteld.

Missie- en Zendingsperiodieken.

... Macedoniër. Dec. '26. Theologische ...ing en taalmoeilijkheden (voornl. bij de ...ing van Javaansche predikanten), door D. ...er. — Islam (vervolg), door D. Pol. — Invloed ...de Protestantsche zending op het sociale leven ...d. Oost-Indië, door Mej. G. Grosheide. — Van ...Uitkijk, door D. Pol.

...Mededeelingen. Tijdschr. voor zen...gswetenschap. Deel 70, 4e Stuk. Aard ...beteekenis van de zending, door Dr. J. ...king. — Oude paden of nieuwe banen, door ...S. Baljon. Toespraak gehouden op de jaar...ndering van het Ned. Zendelinggenootschap. ...Uit de Javaansch-Maleische pers. — Belangrijke ...ijnselen op Zendingsgebied (hierin o.m. over... eener voordracht van Dr. H. Kraemer over ...Christendom en wajang").

... Claverbond. Dec. '26. De nieuwe R.K. ...te Djokja (met afb.), door G. Vriens S.J. — ...eerste Islam-apostelen op Java (een Wali...nde), door H. Bastiaanse S.J.

De Banier. 11 Nov. '26. Schetsen uit het ... van Ludwig Iingwer Nommensen, den Apos...der Batakkers, door J. H. Hemmers (vervolg). ...Christendom en wajang, door Dr. H. Kraemer ...(vervolg).

...Annalen van het Missiehuis te ...burg Jan. '27. Rimboe-kerstgedachten, door ...H. Geurtjens, missionaris te Okabo (Zuid-...w-Guinea). — Op zoek naar menschen (op ...Hendrik-eiland, Zuid-Nieuw-Guinea), door ...N. Verhoeven (met kaartje).

De Opbouw.

Het 15 Dec.-Nr. brengt eene artikel van ...Ir. W. de Cock Buning: „Geen half werk voor ...iname", waarop, naar we vermoeden, de red. der ...iek Suriname wel nader de aandacht zal ...gen. — In zijn rubriek „Uit en over Indië" ...Mr. A. M. Joekes eene beschouwing aan „de ...munistische uitbarsting". Met de door de Ind. ...ering tegen de aanstichters en uitvoerders ...oproerige beweging genomen of nog te nemen ...regelen kan schr. zich geheel vereenigen; doe... op de voorgenomen interneering op groote ...al zegt schr.: „Maar het zou beneden de waar...heid van een beschaafde natie zijn, menschen ...staatsdwang te verplaatsen naar een bal...oord, waar zij hetzij wegens malaria of om ...re redenen, niet zouden kunnen leven". Ver...prijst Mr. J. de van rustige kracht getuigende ...laring door de Regeering afgelegd, „waarbij ...voet gegeven wordt aan de voorstanders van het tegen den muur plaatsen van de opstandige elementen".

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Afl. 11 van dl. 124 (1926, afl. 11) bevat de gebruikelijke uitvoerige rubriek Jurisprudentie en voorts het vervolg der historische beschouwing van Mr. J. Kan: Uit de geschiedenis onzer codificatie. — Verder een advies van Prof. Mr. R. D. Kollewijn aan het Bestuur der Importeursvereeniging „Batavia", naar aanleiding van het „Reglement industrieele eigendom Koloniën 1912". — Raden Soedjoko bespreekt het N.-I. Staatsbl. 1926, No. 331, hetwelk een belangrijke verandering in de Ind. handelswetgeving heeft gebracht. — Mr. B. ter Haar vestigt met een enkel woord de aandacht op de onlangs verschenen Adatrechtbundel XXVI (Maleisch gebied en Borneo). Enz.

Het Provinciaal Bestuur in Ned.-Indië.

Bij de firma J. H. de Bussy te Amsterdam is verschenen eene door den heer L. F. Dingemans, resident m. v., geschreven brochure, getiteld: Het Provinciaal Bestuur in Nederland en Nederlandsch-Indië.

Het wil ons voorkomen dat de hr. D. met deze verhandeling een zeer nuttig werk heeft verricht. Men treft in het provinciaal recht van Nederland en Ned.-Indië (momenteel alleen nog vertegenwoordigd in West-Java) verscheidene punten van verschil en overeenkomst aan, van zoodanige actueele beteekenis, dat eene eenigszins diepgaande vergelijkende beschouwing dezer materie ontegenzeggelijk gerechtvaardigd is.

Wanneer de plaatsruimte het gedoogt, hopen we in een der volgende Nrs. van het K.W. op dit geschrift nader de aandacht te vestigen.

Koloniale Studiën.

Inhoud van jaarg. 1926, afl. 5. Het technisch onderwijs in Ned.-Indië, door ir. J. C. Schook (critiek op het systeem hetwelk beoogt gelijkvormigheid van bedoeld onderwijs met dat in Nederland). — Lager landbouwonderwijs in Ned.-Indië, door A. J. Koens. (Een overzicht van hetgeen van gouvernementswege op dit gebied tot stand kwam sedert de schr. zes jaar geleden een beschouwing over hetzelfde onderwerp publiceerde). — De gouvernementsbedrijven in Nederl.-Indië, door ir. J. van der Waerden. (Uiteenzettingen van een beslist voorstander, naar aanleiding van een artikel van den ir. R. A. van Sandick in de „Ingenieur" van 3 April j.l.). — Muntzuivering op Bali en Lombok, door Dr. B. J. F. Steinmetz. (Gelijk met zoovele instellingen het geval is op het eiland Bali, is ook op het gebied van het muntwezen een toestand blijven bestaan, welke men elders vergeefs zoekt; nog steeds is daar nl. een gebrekkige Chineesche munt, de kepeng, in omloop, welke niet alleen als betaalmiddel circuleert, doch ook een belangrijke plaats inneemt in adat en volksgodsdienst). — De Bestuurshervorming, door J. Tideman. (Rede gehouden voor de Handelsvereeniging te Palembang). — De bezwaren tegen de Verpondingsbelasting, door M. van Doorninck. — Dr. Hirschfeld over het Volkscredietwezen in Ned.-Indië, door Dr. J. H. Boeke. — Ten slotte de vaste rubrieken: Gedachtenwisseling. — Economische kroniek. — Boekbespreking.

De Indische Mercuur.

No. 51 (22 Dec.). — Geschiedenis van den suikeraccijns in Nederland en de daardoor aan de suikerindustrie verleende bescherming (slot), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Het jaarboek van het Dep. van Landbouw enz. over 1925, besproken door Dr. C. J. J. van Hall. — Alg. Verg. van Rubberplanters ter Oostkust van Sumatra. — De positie van den importhandel. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een uitgebreide opgave van recente rubberliteratuur.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 21 (20 Nov.). Algemeene wenken betreffende aanschaf en onderhoud van plantenspuiten. — Plasmochine en kinabelangen. — Een nieuw middel tegen malaria. — De kapokoogst in het Bangilsche. — De Madoerees als arbeidskracht. — De groote Indische cultures en het Koloniaal Instituut, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

De Oct.-afl. bevat de volgende oorspronkelijke

bijdragen: De houtbeweging in de Zuider- en Oosterafd. van Borneo, door E. van der Laan. — De zelfkosten of kostprijs in het djatibedrijf op Java, door Z. van Doorn. — De houtvoorziening van de Inlandsche bevolking, door J. H. Becking. — Enkele opmerkingen betreffende de aanstaande reorganisatie van den Dienst van het Boschwezen, door Ch. S. Lugt. — Doel van mahonieculturen, door J. L. P. Zondag. — Overigens boekbesprekingen. — Personalia, enz.

Geologische verhandelingen.

Het 4e stuk van deel VII der geologische serie van de „Verhandelingen van het Geol.-Mijnb. Genootschap voor Nederl. en Koloniën" heeft den volgenden inhoud: Over tertiaire, foraminiferen houdende gesteenten uit Beraoe (Oost-Borneo), door L. Rutten. — A contribution to the knowledge of the geological formation of the Coppename Valley (Dutch Guyana), by E. Essed.

* * *

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 47. 20 Nov. 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Overzicht van den uitvoer van enkele producten uit de Buitengewesten gedurende het eerste halfjaar van 1926 (slot). (Korte Berichten, 19 Nov. 1926).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand October 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Batavia, Drukkerij 't Kasteel van Aemstel).

Het koninklijk besluit tot wettelijke regeling van het arbeidscontract in Nederlandsch-Indië. Met een Inleiding, door Mr. G. H. C. Hart. Soerabaja, Javasuiker-Werkgeversbond. (Soerabaja—Bussum, H. van Ingen).

Iets over mode en manieren in West en Oost, door Annie Salomons (Leven en Werken. 1926, bl. 696).

Lijst der burger-officieren van Suriname, door Fred. Oudschans Dentz. (De Navorscher, 1926, bl. 231—232).

De hervorming van het landhuurstelsel in de Vorstenlanden, Voordracht van den hr. H. J. van Mook (met gedachtenwisseling). (Indisch Genootschap. Vergadering van 12 Nov. '26).

The Dusun language (Borneo), by the Rev. J. Staal (with maps). (Anthropos, Bd. XXI (1926), Heft 5—6).

Suriname.

De verwachting in ons vorig nummer uitgesproken, dat de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1927 er wel zijn zou vóór genoemd nummer verscheen, is niet uitgekomen. Wij verheugen er ons over, want dit staatsstuk zal wel het belangrijkste zijn dat in vele jaren over Suriname verschenen is. Daaruit zal n.l. moeten blijken of er ten aanzien van het regeeringsbeleid een andere weg zal worden ingeslagen, dan wel of het zal zijn voortsukkelen op den ouden weg, die gebleken is, geen uitkomst te bieden. Die telkenjare terugkomende, steeds stijgende subsidies, zijn mede oorzaak dat het Nederlandsche volk geen belangstelling voor de kolonie toont en deze beschouwt als een blijvende lastpost. De Kamer is tot 15 Februari uiteengegaan. De Minister heeft nu den tijd tot rustige overweging. Ook met betrekking tot de grenskwestie verwachten wij een ander antwoord dan het eigenaardige bescheid van den Minister van Buitenlandsche Zaken, waaruit duidelijk is gebleken, dat Jhr. van Karnebeek niet met de noodige aandacht kennis heeft genomen van de door zijn ambtgenoot van Koloniën aan de Tweede Kamer overgelegde correspondentie. Dr. Koningsberger heeft nu den tijd om kennis te nemen van hetgeen er in en buiten de Staten-Generaal over de grenskwestie is gesproken en geschreven en behoeft zich niet te bepalen tot de ontwijkende antwoorden van zijn voorganger, die nooit het rechte inzicht in deze kwestie heeft gehad. Men mag toch niet aannemen dat Minister de Graaff, tegen beter weten in, jaar op jaar de Staten-Generaal aan het lijntje heeft gehouden. Nu de Tweede Kamer kennis draagt van de tusschen de Britsche en de Nederlandsche Regeering gevoerde correspondentie, behoeft zij zich het spel van kat en muis, waarin de heer de Gr zich verkneuterde, niet langer te laten welgeva Dr. Koningsberger kan zich de studie van de gr kwestie zeer vergemakkelijken door kennis te men van het artikel daarover in „De West-Indi Gids" van November 1926, onder het hoofd *Corantijn-kwestie op den goeden weg"*. De daar doelde stap is door Zijne Excellentie gedaan en vertrouwen dat het niet daarbij zal blijven. Excellentie heeft zeker ook kennis genomen mededeelingen van Dr. IJzerman in de verga van het Kon. Nederl. Aardr. Genootschap be fende de bevinding van de expeditie-Stahel in den waterafvoer van de Coroeni en de New R welke mededeeling te vinden is in de N. R. Ct. 16 November 1926, Ochtendblad C en in het niaal Weekblad van 25 November.

* * *

Tot ons leedwezen hebben wij geen bladen Suriname ontvangen. Wij veroorloven ons daar aan *„De Telegraaf"* van 23 December het gende te ontleenen over de geldboetestraf Suriname:

„In navolging van de wetswijziging hier te la welke in meerdere gevallen de toepassing van boetestraffen heeft mogelijk gemaakt, is in name een verordening tot stand gekomen, w overeenkomstige veranderingen in de strafwe ving inhoudt.

Deze onlangs in werking getreden bepalingen oogen tevens te voorkomen, dat tot geldboete oordeelden zich aan hun straf zullen weten te trekken.

Wanneer op een feit vrijheidsstraf staat en rechter gevangenisstraf voor ten hoogste drie ma den of hechtenis zou opleggen, heeft deze de voegdheid om in de plaats daarvan de straf geldboete op te leggen. Is naast een vrijheids tevens geldboete bedreigd, dan kan, indien de r ter zulks gewenscht oordeelt, het maximum boete verhoogd worden met een bedrag ter ging van de vrijheidsstraf.

De maximumboete is vastgesteld op f 5000.— wanneer op het gepleegde feit niet meer dan dri maanden gevangenisstraf of hechtenis staat; langere vrijheidsstraffen is dit bedrag f 10.000.

Zijn gevangenisstraffen van meer dan zes jaren bedreigd, dan kunnen bovenstaande bepalin niet toegepast worden.

Opdat de veroordeelde zich niet aan de beta zal kunnen onttrekken, is verhaal van de boeten zijn goederen mogelijk gemaakt. Kan dit niet slechs ten deele geschieden, dan wordt zij ver gen oor hechtenis.

In het bijzonder met het oog op de ongun gevangenistoestanden in Suriname, is de nie regeling van groot belang. Ook het bezwaar een ontslagen gevangene moeilijk weer een p kan vinden, weegt daar dubbel. En naar een a plaats of landstreek trekken is immers in deze nie voor velen niet mogelijk, vanwege de g daaraan verbonden kosten."

* * *

Een getrouw lezer van ons weekblad, te hevige vijand van muskieten zendt ons het volg uitknipsel uit de N. R. Ct. van 4 December, verzoek het alsnog in het Koloniaal Weekblad te nemen, ter overweging van de autoriteiten Suriname, waar men den strijd tegen de mu te nog moet aanbinden in het belang van de v gezondheid:

„De gifgassenoorlog... tegen malariamuggen -larven... Een Turksch medicus, Hulussi Mus Diarbekir is op het lumineuse denkbeeld gek voor de malaria-bestrijding een beroep te do „gifgassen". In moerassige streken en uitge terreinen met stilstaand water zou het „ga geen moeilijkheden opleveren en een ontijdig makeu aan alle muggen en muggenlarven. Mustafa bracht zijn denkbeeld ter kennis van president der Turksche republiek, Mustapha K Pascha, die de stukken in Maart 1925 door aan het gezondheidsdepartement te Konstantin die het denkbeeld na eenige laboratoriumpr te hebben genomen nog zoo dwaas niet vond. op het in Sept. 1925 te Angora gehouden Tu Geneeskundig Congres viel het denkbeeld in aarde.

Bovenstaande bijzonderheden zijn ontleend een voorloopige mededeeling in de Journal of Amer. Med. Association van 4 Sept. 1926, blz.

heL direct aan den Turk geschreven om nadere bijzonderheden, maar tot dusverre geen antwoord gekregen. Ondertusschen bracht de Journal of the American Medical Association van 23 October een mededeeling van Andrew Balfour, den directeur van de „London School of Hygiene and Tropical Medecine", waarin de prioriteit van de toepassing van giftgas voor de malariabestrijding werd opgeëischt voor mr. K. B. Williamson, die reeds twee jaar geleden in de Transactions van de Royal Society of Tropical Medecine and Hygiene (1924, blz. 185) een opstel publiceerde, getiteld „The use of gases and vapors for killing mosquitoes breeding in wells" en waarin een overzicht gegeven wordt van de resultaten bereikt bij de desbetreffende onderzoekingen gedurende den wereldoorlog. Williamson onderzocht een groot aantal verschillende gassen met inbegrip van chloor en chloorpicrine."
(*Geneesk. Gids*).

* * *

In een op 22 December gehouden vergadering van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor de Beneden Maas te Vlaardingen heeft Mr. Dr. A. H. A. van Gybland Oosterhof gesproken over „indrukken uit Suriname". Een overzicht van de zeer belangrijke rede vonden wij in de *N. R. Ct.* van 23 December.

De burgemeester van Zwartewaal, de heer S. da Costa, Surinamer van geboorte en die 15 jaar in Suriname districtscommissaris is geweest, bracht den spreker hulde voor diens rede.

* * *

In „*De Nederlander*" van 21 December van de hand van Mr. Dr. van Gybland Oosterhof een uitvoerige bespreking van het rapport van den heer de Cocq Buning.

* * *

Onder „*Post en Telegrafie*" vinden wij in de bladen de mededeeling dat poststukken naar Suriname moeten vermelden, of ze al dan niet per zeepost moeten verzonden worden. Dit is een fout. Sedert de laatste wijziging van de tarieven is het porto van brieven etc. naar Suriname per Colon-lijn hetzelfde als voor stukken per zeepost verzonden. Ook uit Suriname is daarop van bevoegde zijde onze aandacht gevestigd.

Wij veronderstellen dat de nieuwe tarieven niet gelden voor poststukken via St. Nazaire of via Southampton.

Curaçao.

Gelijkstelling van akten.

In ons blad van 7 October 1926 hebben wij aan de redactie van de *Amigoe di Curaçao*, die een lans breekt voor de gelijkstelling der Curaçaosche L. O.-akten met de Nederlandsche, de vraag gesteld, of naar haar meening de exameneischen en examens voor die akten in Curaçao zóózeer op dezelfde hoogte stonden als die in Nederland, dat die gelijkstelling zonder meer zou kunnen worden verleend. In de *Amigoe* van 20 November l.l. vinden wij een antwoord op onze vraag, dat niet minder dan drie kleine kolommen beslaat. Wij danken de redactie voor de moeite, die zij zich heeft willen getroosten om niet alleen ons maar alle belangstellenden in te lichten.

Wij beginnen met het antwoord verkort mee te deelen. De redactie is wat meer licht gaan opsteken bij onderwijs-deskundigen. Zij meent, dat uit onze vraag eenig wantrouwen te bespeuren viel omtrent de gelijkwaardigheid der Curaçaosche en Nederlandsche akten, en veronderstelt, dat dit wantrouwen zijn grond vindt in onze herinneringen, die waarschijnlijk niet later dan 1914 of 1915 dagteekenen, en vervolgt:

„Het is een bekend feit, dat sinds de komst van wijlen den Heer Meerdink als Inspecteur van het Onderwijs, het voortdurend zijn streven is geweest om de exameneischen voor alle vakken steeds hooger op te voeren, ook met de bedoeling om ter gelegener tijd met meer recht en kans op succes een vergelijk K. B. van gelijkstelling uit te lokken.

Dat hooger opvoeren der exameneischen werd door den heer Meerdink c.s. zelfs in die mate in toepassing gebracht, dat door sommigen zelfs de vraag gesteld werd of hier op Curaçao niet reeds de grens der meerwaardigheid bereikt was"..

De redactie beroept zich op de in *de Curaçaosche Courant* opgenomen schriftelijke examenopgaven, meestal gekozen uit de vragen, die voor de examens in Nederland zijn opgegeven. Dit aan de praktijk toetsende merkt het blad allereerst op, dat, wat het Duitsch betreft, in de laatste jaren zich geen enkele candidaat heeft aangemeld voor dit examen, zoodat praktische ondervinding omtrent de werkelijke eischen op die examens nauwelijks bestaat. Dat „nauwelijks" zal wel zien op de enkele candidaten, die zich „vroeger maar zelden" aanmelden. Ook de liefhebberij om de Fransche akte te behalen is op Curaçao vrij gering en dientengevolge kan over de feitelijk gestelde eischen weinig positiefs gezegd worden. De Spaansche akten van Curaçao en Nederland kunnen niet op één lijn gesteld worden, omdat in Nederland voor deze taal geen L. O. akte bestaat. En ten slotte het Engelsch:

„Over het Engelsch behoeft niet de geringste twijfel te bestaan. De examens hier in de kolonie afgelegd zijn zeker en vol gelijkwaardig met die van Holland, zoo niet de meerdere. Een duidelijk bewijs en aardige illustratie hierop... levert het bekende Tijdschrift: *De drie Talen*, jaargang 1923, bladz 29. De Redacteur van dit Tijdschrift, die bijna geregeld in Holland tot de examinatoren voor het Engelsch behoort, noemde de opgave voor dat examen hier op Curaçao afgelegd veel te moeilijk en onoordeelkundig. Doch de candidaat was er de dupe van."

Volkomen terecht merkt de redactie aan het slot op, dat wij haar geen tekort aan duidelijkheid en openhartigheid kunnen verwijten. Wanneer zij ons verzoekt uit het antwoord „de praktische conclusie" zelf te trekken, doen wij dit gaarne, en wij hopen daarbij onzerzijds even duidelijk en openhartig te zijn.

Vooraf een opmerking over de veronderstelling van de *Amigoe* omtrent onze „herinneringen", die waarschijnlijk niet later dan 1914 of 1915 zouden dagteekenen. Wij hopen, dat onze openhartigheid geen schade doet aan de opvatting omtrent de ernst, waarmee wij onze, deze gedachtenwisseling inleidende, vraag stelden, als wij verklaren, dat wij omtrent deze examens in het geheel geen bepaalde herinneringen hebben noch van vóór de genoemde jaren, noch uit dien tijd, noch van later, omdat wij met het onderwijs in Curaçao nimmer in aanraking zijn gekomen. De vraag, die wij deden, werd alleen ingegeven door belangstelling voor de zaak; zij hield zeker „eenig wantrouwen", of, in liever vrees voor een ontkennende beantwoording, gegrond op gegevens, die ieder belangstellende in Curaçao en daarbuiten ter beschikking staan, zich uitstrekkende tot 1926. Of deze vrees gerechtvaardigd was, en of zij door de mededeelingen van de *Amigoe* kan weggenomen zijn, bezien wij een volgend maal.

Opnieuw de watervoorziening.

De gouverneur heeft aan den Kolonialen Raad het volgende meegedeeld:

„Op een desbetreffende vraag van Zijne Excellentie den Minister van Koloniën, seinde ik aan Zijne Excellentie, dat er van mij geen nadere beschouwingen omtrent verwerping van het plan inzake watervoorziening te wachten waren.

Van den Minister ontving ik daarna het bericht, dat Zijne Excellentie de uitzending, voor enkele maanden, overwoog van een op dat gebied ervaren Indisch of Nederlandsch deskundige van naam.

De opdracht aan genoemden deskundige zoude strekken om, in overleg met den Ingenieur Molengraaff, de aangelegenheid opnieuw geheel in beschouwing te nemen, teneinde mij te adviseeren omtrent de volgen gedragslijn.

Op het verzoek van den Minister om hem omgaand mijn oordeel in deze te willen seinen heb ik, na ernstige overweging, gemeend Zijne Excellentie te moeten doen weten, dat ik accoord ga met de uitzending van den door hem bedoelden deskundige, evenzeer als met een door hem, in afwachting eener definitieve beslissing, gedachte voorloopige herstelling op de ontwerp-begrooting voor 1927, der kredieten voor den mijnbouwkundigen- en watervoorzieningsdienst."

Deze brief is naar de afdeelingen verzonden.

De *Amigoe* schrijft erover:

„Jammer dat de Regeering zich niet 6 jaar geleden op dit standpunt geplaatst heeft, in plaats van een duur departement van watervoorziening en mijnbouwkundigen dienst op te richten. 't Zou heel wat kostelijken tijd en nog kostelijker centen hebben uitgespaard. En wellicht waren we reeds lang een waterleiding rijk geweest, die klinkt als een klok".

Haarlem en Omstreken.

Uit den Verren Vreemde.

De gouverneur-generaal A. Varenne over zijn Indochina-politiek.

De Commissie voor Algerië en de koloniën van de Kamer van afgevaardigden, die, onder het presidium van het neger-lid dier kamer, de heer Diagne, te Parijs haar bijeenkomsten houdt, is geen lichaam dat uitvoerende macht heeft, maar 't oefent invloed uit door anderen gelegenheid te geven over brandende kwestiën inlichtingen te geven, die zoo onder de algemeene aandacht worden gebracht, alsook door met eigen verklaringen positie te nemen in geschilpunten van den dag, en daarover aan de Kamer van afgevaardigden te rapporteeren.

Door haar officieel karakter kan de commissie verklaringen vragen en afnemen van de hoogste autoriteiten en meest vooraanstaande persoonlijkheden, zoowel als van de nederigsten en eenvoudigsten in den lande.

In een zitting van 8 December werden de Minister van koloniën, Léon Perrier, en de Gouverneur-generaal van Indo-China, Alexandre Varenne, gehoord over het in den laatsten tijd in Indo-China gevolgde politieke beleid waarop van meer dan een zijde afkeurende critiek uitgeoefend was geworden.

Wij geven de hoofdzaak weer van hetgeen *La Dépêche Coloniale* van 10 December bevatte over dit, in menig opzicht interessant verhoor, dat ruim drie uren heeft geduurd.

De G. G. heeft eerst een samenvatting gegeven van hetgeen door hem volbracht is in het afgeloopen jaar. Het meerendeel der loopbanen, die totdien alleen open stonden voor Europeanen, werd toegankelijk gesteld voor jonge ingezetenen van Indo-China. Het inlandsche bestuur werd versterkt door een ruimer geregelde aanvulling en betere bezoldiging. Voor schulden is de gevangenisstraf afgeschaft, op enkele uitzonderingsgevallen na. Ten bate van den inlandschen arbeid is een inspectie ingesteld, waardoor een uitbreiding van de reglementeering en de veiligheidsstelling in het vooruitzicht is gesteld.

Op economisch gebied zijn vooral twee hervormingen doorgevoerd: wijziging van het tot nu toe toegepaste stelsel der concessies, zoodat de rechten van den staat gewaarborgd worden en de concessionarissen nauwkeurig ingelicht worden omtrent hun aanspraken en hun verplichtingen, en de instelling van het volks-landbouw-crediet, waardoor de positie van den inlandschen landbouwer moet worden versterkt.

In overeenstemming met den Minister van Koloniën heeft de G. G. de totstandkoming bevorderd van Fransche organisaties, die te waken hebben voor de Fransche belangen, en van inlandsche organisaties, die te waken hebben over de inlandsche belangen. Deze maatregel zal moeten leiden tot een hervorming van de centrale vergadering de Grand Conseil de l'Indochine, zooals hij dezen ziet, voor de helft uit Franschen voor de helft uit inboorlingen samengesteld.

De G. G. wees erop, dat hij het budget in evenwicht heeft gebracht, door 10 millioen piastres nieuwe inkomsten te vinden, die uitsluitend bestemd zijn om de militaire veiligheidsmaatregelen en de voltooiing van het programma van openbare werken te dekken.

Hij is er nu op bedacht in de eischen der verdediging van de kolonie en der hervorming van haar onderwijsstelsel te voorzien. De tegenwoordige verhoudingen in het Verre Oosten maken het Frankrijk tot plicht, een politiek van goede verstandhouding met alle buren van de kolonie te onderhouden, en vooral ook een stipte neutraliteit in acht te nemen ten opzichte van de verschillende Chineesche groepen. Maar dit neemt niet weg, dat zij, die de leiding van zaken in Indochina in handen hebben, de kolonie in staat moeten stellen om zich zelf te kunnen verdedigen wanneer dit eens noodig mocht worden. Hiertoe acht de G. G. een militaire reorganisatie noodig, door het scheppen van inlandsche reserves met een kader van subalterne officieren.

De heer Varenne ging ook rechtstreeks in op de aanvallen in den laatsten tijd op zijn beleid gericht, zoowel in de pers in Frankrijk als in die in Indochina. In de commissie voor Algerië en de koloniën heeft de heer Outrey zitting, die als een der voornaamste tegenstanders van den G. G. bekend is. Uit de conclusie, waarin de commissie haar opvatting heeft samengevat en openbaar gemaakt, zooals deze geformuleerd is na het vertr[…] minister en gouverneur-generaal, kan men […] ken dat de eindindruk een zeer gunstige […] weest, onder voorbehoud dat de commissie […] heel gerust gesteld schijnt door de toezegging[…] zake van de defensie, een der punten waa[…] kritiek gericht werd. De samenvatting kom[t] op neer: De Commissie verklaart zich volledi[g] gelicht betreffende de economische en p[…] situatie van de kolonie, keurt de algemeene […] aangegeven voor het bestuur goed en r[…] wijze waarop zij in toepassing zijn gebrac[ht] den G. G. Varenne. Zij prijst zich gelukkig […] nen vaststellen, dat de Indochina-politiek […] is op een meer en meer vast en onverbre[…] wordende samenwerking tusschen Frankrijk […] inheemsche bevolkingsgroepen. Anderdeels […] tig dat de politiek van Indochina niet is los […] ken van het groote vraagstuk van den Pa[…] van de buitenlandsche- en de koloniale […] van Frankrijk, drukt de Commissie de wens[…] heid uit dat de actie van het gouvernement […] ter en meer afdoende zullen worden gemaa[kt].

De heer Varenne staat in de politiek aa[n] uitersten linkervleugel. In hetgeen hier v[…] verklaringen is weer gegeven komen opmer[…] voor, die de Nederlandsche en de Indische […] zullen aansporen volle aandacht te schenk[en] het verloop der zaken in Indochina, die in […] dan een opzicht als proefnemingen mogen […] Ook het feit, dat de G. G., om zijn door ve[…] wonderd, moedig, persoonlijk beleid aanne[…] te maken, een vergaande tegemoetkomende […] sie heeft moeten doen ten opzichte van het […] dedigbaren staat brengen van de kolonie, v[…] hier ieders aandacht, nu de ontwapeningsle[…] ons land — zij 't al in ietwat getemperde m[…] ook voor onzen Indischen archipel wordt […] heven.

Vaste wereldluchtlijnen.

De luchtlijnen, die in vasten dienst ove[r] en Midden-Europa getrokken zijn, leggen re[…] dicht net over de kaart. Als de plannen to[t] dige uitvoering komen, die veel verder ov[…] en zee reiken, zullen binnenkort geregelde […] sten door de lucht getrokken zijn ter ver[…] van alle werelddeelen. Hierbij zal voorloo[pig] vliegtuig de hoofdrol vervullen, maar in […] toekomst wordt voor het vervoer van vele pe[…] en van groote hoeveelheden te gelijk toch me[…] den bestuurbaren ballon verwacht.

Vóór den jaarovergang is de dienst Lo[…] Kaïro—Karachi geopend. De geregelde ver[…] Engeland—Egypte—Britsch-Indië is zoo een […] dienst geworden, die begin wil zijn voor d[…] lijn verder via Singapore naar Australië en […] Zeeland. D.i. dus dwars over Nederlandsch […] heen, N.I. waar de vliegdienst niet te eene[…] verzuimd wordt, maar waar men toch n[…] voorzichtig in 't klein werkt.

Den 18en December is de eerste Ha[…] Hercules, gebouwd voor de lijn naar Kaïro[…] chi, van Croydon bij Londen vertrokken, d[…] de en derde (27 Dec.) volgden. Hooge luch[…] autoriteiten, dames ook, vliegen mee. Va[n] naar 1927 door de lucht. Hierin zit welspr[…] symboliek!

Volgens de bladen is aan de luchtvaar[t…] schappij, die dezen geregelden dienst i[…] heeft en onderhouden zal, een jaarlijksch s[…] van 95.000 P. St. verleend, gedurende 6 ja[ar].

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

NAAR AANLEIDING DER TENTOONSTEL[LING].

De heer Uiterwijk heeft van de tentoons[…] goed geslaagde kieken gemaakt, die een over[…] ven van de tentoongestelde voorwerpen. […] was de heer Uiterwijk zoo vriendelijk de n[…] ter beschikking van het Bestuur te stellen. […] die eventueel afdrukken hiervan wenschen […] per stuk worden verzocht, hiervan opgave […] doen aan het Secretariaat.

PROGRAMMA 1927.

Zaterdag 15 Januari 1927, te 2.30 uur na[…] *Jaarlijksche Algemeene Vergadering* in de gro[…] van de Stadsschouwburg.

Voorloopige agenda:

1. Opening.
2. Voorlezing notulen der alg. verg. van 192[…]

Jaarverslag secretaris 1926.
Jaarverslag penningmeester 1926.
Verkiezing Bestuursleden. Aftredend zijn de H.H. Verniers van der Loeff, Luitjes en Gescher.
Benoeming commissie van verificatie.
Aanwijzing afgevaardigde ter Alg. verg. en plaatsvervangend afgevaardigde.
Rondvraag.
...ansche dans.
Lezing met lichtbeelden van den heer *Valderpoort*, Directeur eener Inlandsche Zendingschool, over: „Sangir en de Sangireezen".

...erdag 29 Januari 1927: Societeitsmiddag in de ... van de Stadsschouwburg, waar o.a. de *wajang* ...nd zal worden.

...ruari: economische lezing.

...rt: Prof. L. v. Vuuren, Hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, over: „Nederlandsch-Indië en ...ciaal-cultureele beteekenis", met lichtbeelden en ...

...il: historische lezing (indien de kas dit nog toe-...).

... Bestuur grijpt deze gelegenheid nogmaals aan, ...den aan te sporen, nieuwe leden te werven. Zeven ... brachten reeds elf nieuwe leden aan! Hoe meer ... hoe uitgebreider programma.

De Secretaris,
... d. Berghstraat 74. GESCHER.

Afdeeling Twente.

VOORDRACHT VAN DEN HEER HANSMA.

17 December j.l. werd in de Gehoorzaal van de Universiteit te Enschéde een lezing met lichtbeel... gehouden door den heer J. J. Hansma, adjunct-...ur van den Keuringsdienst van Waren aldaar, ...et onderwerp: „Herinneringen aan mijn verblijf ... Kraton te Solo".

... en regen waren waarschijnlijk oorzaak, dat de ... niet zoo groot was, als werd verwacht. En dit ... betreuren, want deze lezing had een groot auditorium verdiend, zoowel voor de moeite, die de spreker ...troost had, als voor het vele interessante, dat wij ...en en te zien kregen. Van het begin tot het einde ... de heer Hansma ons door zijn onderhoudende en ...eestige voordracht, en toen de spreker eindigde, ...mand gelooven, dat het reeds kwart voor elf was. ... heer Hansma is tal van jaren apotheker in den ... geweest en in die functie was hij in de gelegen... ...en schat van gegevens te verzamelen. Hij kon dan ... dezen avond slechts hier en daar een greep doen ... zeer omvangrijke stof, waarbij veel met mooie ...nplaatjes werd toegelicht.

Woorden van dank, door onzen voorzitter, den heer ... D. Ruys, aan spreker voor zijn boeiende causerie ...cht, vertolkten de gevoelens van alle aanwezigen ... hopen, dat de heer Hansma er voor te vinden zal ... zijn overige materiaal ons nog zoo'n hoogst ...wekkenden avond te bezorgen.

De Secretaris.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

ZENDINGSBUREAU OEGSTGEEST.

Daar de Zending allen gezindten de sympathie heeft van het Bestuur, zoo wordt aan de lezers gaarne bekend gemaakt — wellicht ten overvloede — dat thans de zeven samenwerkende zendingscorporaties gedurende eenige maanden alle krachten inspannen om de voor dit jaar benoodigde gelden voor haren arbeid, bijeen te brengen. Indien dat werk niet wordt gesteund zal men voor een tekort komen te staan. Gaarne willen wij onze leden aansporen een bijdrage voor het goede doel af te zonderen. (Postgiro Oegstgeest 6074; Postgiro Rotterdam 10659).

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Mr. P. C. Pauwels, Adm. Ambtenaar b. h. Binnenl. Bestuur, Willem van Outshoornstraat 67 te 's-Gravenhage.
W. D. J. Marchant, Leeraar M. O., Parkweg 276, Voorburg.
G. J. Streuding, Onderwijzer 2e kl. b. h. O. E. L. O., Beatrysstraat 16b, Rotterdam.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

J. C. Buur, Politieopziener i. d. res. Semarang, Breedstraat te Enkhuizen.
J. A. Thysse, Havenmeester 2e kl. te Amboina, 2e Const. Huygensstraat 74, Amsterdam.
A. F. van den Heuvel tot Beichlingen, gezegd Bartolotti Rijnders, Ingenieur 2e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, p. a. Ned.-Ind. Handelsbank, 's-Gravenhage.
Mevr. J. Sweep, geb. Kommer, Onderwijzeres 3e kl. b. h. O. E. L. O., p. a. Ned. Ind. Handelsbank, 's-Gravenhage.
H. Wolbring, Gediplomeerd gezaghebber b. h. Binnenlandsch Bestuur, Poste restante, Haarlem.
L. C. Bouman, Onderwijzer der 1ste kl. b. h. O. E. L. O., 1e Scheepvaartstraat 15, Hoek van Holland.
P. L. Weersma, Ambtenaar m. d. rang en titel van ged. gezaghebber b. h. Binnenl. Bestuur, tijdelijk afd. secretaris te Amboina, p. a. Hotel Vignon, Rue Vignon 23, Paris.
L. J. M. Kalmthout, Adj.-accountant 1e kl. b. d. Gouvernements Accountantsd., Raadhuislaan, Abcoude.

MET PENSIOEN:

C. M. de Vries, Leeraar aan de Hendrikschool te Paramaribo (gepens. Surinaamsch ambtenaar), Zuiderzeestraat 28, Utrecht.
Mej. L. J. van Stipriaan Luïscius, Onderwijzeres 1e kl. b. h. O. E. L. O., Zwolscheweg 29, Apeldoorn.
Mej. P. J. Keuchenius, Onderwijzeres b. d. Normaalschool v. hulponderwijzeressen te Tondano, Koninginnelaan 36, Rijswijk (Z.-H.)
Ds. W. B. Ommekes, Predikant b. d. Hervormde Gemeente te Paramaribo (Surinaamsch ambtenaar), Hendrik van Viandestraat 36, Amersfoort.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Mutatiestaat van 21 tot 28 December.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
... Riel, Oud-Majoor N.-I. L., Rotterdam, Saftlevenstraat 30B. f 5.—	Administrateur Oost en West.
... van de Velde, Oegstgeest, Koninginnelaan. f 5.— (Afd. Leiden)	Eigen aanmelding.
... Spier en Co., Expediteurs, Nijmegen, Arend ...ijnstraat 20. f 5.— J. Reuter, Nijmegen, Eversweg 4. f 5.—	Bestuur Afdeeling Nijmegen.
... M. Banens, Nijmegen, Pater Brugmanstr. 47. f 5.—	Mevrouw P. Th. Röder-Westenecker te Nijmegen.
... Fanoy, Controleur 1st kl. B.B., Den Haag, Goudsbloemlaan 88. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.

Nieuwe Begunstigers:

... Wijk, Apeldoorn, Soerensche weg 122. f 1.—	Mejuffrouw M. v. d. Burg te Apeldoorn.

Afschrijven:

... van Delden, Henriëtte Hoeve, Wolfheeze (Gld.) (Afd. Arnhem).
Mevrouw C. C. Bakker-Vermeer, Amsterdam, Jacob Catskade 33.
W. Muurling, p/a. Bataafsche Petroleum Mij., Weltevreden (overleden).

Adresveranderingen:

... Wessel, van: Leiden, Groenhovenstraat 15, naar: ..., Turfkade 11. f 5.—
... W. Fernandes, van: Groningen, Wassenberghstraat 7, naar: Den Haag, Conradkade 37. f 5.—
... van de Stadt, oud-Adm. v. Fin. W.-I., van: Scheveningen, Gevers Deynootweg 7, naar: Den Haag, Restaurant Lanen, Laan van Meerdervoort 324.
... G. C. E. Soeters-v. d. Heuvel, Den Haag, van: ...enstraat 80 naar: Alexander Gogelweg 65 (Zorgvliet-park).
A. C. W. Lionarons, Dirigeerend Off. v. Gezondheid, van: Den Haag, naar: Weltevreden, p.a. Plaatsbureau.
Ir. H. Menalda van Schouwenburg, Ingenieur v. d. Landsgebouwen, van: Nijmegen, Batavierweg 41, naar: Weltevreden, Departement B.O.W.
L. C. F. Polderman, Oud O.-I. Hoofdambtenaar, Lausanne, van: Pension Belmont, Avenue de Jurigoz 6, naar: Pension „Villa Orient", Avenue d'Ouchy 12.
K. Ch. van Haastert, Assistent-Resident, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 223 naar: Cederstraat 70.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aanzien van hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheden verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN,
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeer...

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.